

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKA NALOGA
ALENKA KLENOVŠEK**

KOPER 2014

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA
Visokošolski strokovni študijski program
prve stopnje Predšolska vzgoja

Diplomska naloga
VLOGA LUTKE PROTAGONISTA V IZVEDBENEM
KURIKULUMU
Alenka Klenovšek

Koper 2014

Mentorica:
doc. Jelena Sitar Cvetko

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Alenka Klenovšek, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje Predšolska vzgoja,

izjavljam,

da je diplomska naloga z naslovom Vloga lutke protagonista v izvedbenem kurikulumu

- rezultat lastnega raziskovalnega dela,
- so rezultati korektno navedeni in
- nisem kršila pravic intelektualne lastnine drugih.

Podpis:

V Kopru, dne

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici doc. Jeleni Sitar Cvetko za vse nasvete in strokovno pomoč pri nastajanju diplomske naloge. Posebna zahvala gre moji družini za razumevanje in skrb v času študija ter vsem, ki ste me spodbujali ter mi na kakršen koli način pomagali pri nastajanju diplomskega dela.

POVZETEK

V teoretičnem delu diplomske naloge smo opisali izhodišča Projektnega dela z lutko – PDL v Vrtcu Trnovo. Glavno motivacijsko sredstvo v izvedbenem kurikulumu je lutka – protagonist, ki otroke popelje v odkrivanje sveta, ljudi okoli sebe, z njo pridobivajo nova znanja in spoznanja v vseh dejavnostih človekovega delovanja in spretnosti, ne da bi se tega zavedali.

V Vrtcu Trnovo PDL oblikujemo skupaj z otrokom strategijo izkustvenega, situacijskega in akcijskega učenja, ki je procesen, postopno načrtovan, izvajan in ovrednoten izvedbeni kurikulum vrtca. Najpomembnejšo vlogo ima s svojo zgodbo lutka, da motivira otroke za raziskovanje in ustvarjanje skozi celoleten projekt.

Praktični del diplomske naloge zajema dejavnosti posameznih etap, ki smo jih izvajali s skupino otrok v drugo starostnem obdobju, skozi celoletni projekt.

Ključne besede: otroci, lutka, raziskovanje, odkrivanje, motivacija.

ABSTRACT

The Role of a Protagonist Puppet in the Performance Curriculum

In the theoretical part of the diploma thesis we described the bases of the project work with a puppet in Kindergarten Trnovo. The main motivational tool in the performance curriculum is a puppet - the protagonist, who takes the children to discover the world, the people around them; with the puppet they acquire new knowledge and discoveries in all activities of human activity and skills without realizing it.

In the project work with a puppet in Kindergarten Trnovo we design together with a child a strategy of experiential, situational and action learning, which is procedural, progressively designed, implemented and evaluated performance curriculum of the kindergarten. The most important role has a puppet with its story that motivates children to explore and create through the whole year project.

The practical part of the diploma thesis covers the activities of the individual stages, which we have carried out with a group of children in second age period through year-long project.

Key words: children, puppet, exploration, discovery, motivation.

KAZALO VSEBINE

1	Uvod	1
2	Teoretični del	2
2.1	Lutka v izvedbenem kurikulumu	2
2.2	Zgodovina razvoja – Milanski model	3
2.3	Projektno delo z lutko	5
2.3.1	<i>Literarna didaktična zgodba</i>	7
2.3.2	<i>Lik in karakter lutke: materiali in izdelava</i>	8
2.3.3	<i>Timsko delo</i>	9
2.3.4	<i>Samorefleksija in evalvacija</i>	10
2.3.5	<i>Didaktični zemljevid</i>	11
3	Praktični del	12
3.1	Problem	12
3.2	Namen	12
3.3	Cilji	12
3.4	Raziskovalna vprašanja	12
3.5	Predstavitev vzorca	13
3.6	Raziskovalna metoda	13
3.7	Način zbiranja podatkov:	13
4	Izvedbeni kurikulum PDL - pujsa Srečka	14
4.1	Pred etapa- uvajalno obdobje lutke	14
4.2	Prva etapa – zvok	15
4.2.1	<i>Tema vzgojiteljevega in otrokovega načrtovanja</i>	15
4.2.2	<i>Didaktične enote – vsebine</i>	15
4.2.3	<i>Raziskovalno vprašanje</i>	15
4.2.4	<i>Področje kurikuluma</i>	15
4.2.4.1	<i>Globalni cilji</i>	15
4.2.4.2	<i>Cilji načrtovanih dejavnosti</i>	16
4.2.5	<i>Metode in oblike dela ter sredstva in pripomočki</i>	17
4.2.6	<i>Izvedba posameznih aktivnosti vezanih na raziskovalno vprašanje</i>	18
4.2.6.1	<i>Postavljanje in preverjanje hipotez otrok</i>	20
4.3	Druga etapa- blago	21
4.3.1	<i>Tema vzgojiteljevega in otrokovega načrtovanja</i>	21
4.3.2	<i>Didaktične enote – vsebine</i>	21
4.3.3	<i>Raziskovalno vprašanje</i>	21
4.3.4	<i>Področje kurikuluma</i>	21

4.3.4.1	Globalni cilji	22
4.3.4.2	Cilji načrtovanih dejavnosti	22
4.3.5	Metode in oblike dela ter sredstva in pripomočki	23
4.3.6	Postavljanje in preverjanje hipotez otrok	24
4.4	Tretja etapa – čevlji	33
4.4.1	Tema vzgojiteljevega in otrokovega načrtovanja	33
4.4.2	Didaktične enote – vsebine	33
4.4.3	Raziskovalno vprašanje	33
4.4.4	Področje kurikuluma.....	33
4.4.4.1	Globalni cilji	33
4.4.4.2	Cilji načrtovanih dejavnosti	34
4.4.4.3	Metode in oblike dela ter sredstva in pripomočki.....	35
4.4.5	Postavljanje in preverjanje hipotez otrok	35
5	Razprava in evalvacija	39
5.1	Evalvacija uvajalnega obdobja lutke	39
5.1.1	Izjave otrok.....	40
5.2	Evalvacija prve etape.....	41
5.3	Evalvacija druge etape	42
5.3.1	Izjave otrok.....	44
5.4	Evalvacija zadnje etape	44
5.5	Obnova celoletne zgodbe	44
5.6	Lutka kot otrokova prijateljica.....	45
5.7	Vloga otroka in vzgojitelja	46
5.8	Vloga staršev.....	47
5.8.1	Misel starša o lutki.....	48
6	Sklepne ugotovitve	48
	Viri in literatura	52
	Priloge.....	54

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Primer zgodbe	54
--------------------------------	----

KAZALO SLIK

Slika 1: Prvo srečanje Srečke	14
Slika 2: Predvajanje zvokov z naključnimi predmeti	18
Slika 3: Ustvarjanje lastne glasbe	19
Slika 4: Predvajanje zvokov Srečki	19
Slika 5: Nabor predmetov/instrumentov, ki so podobni motečemu zvoku	20
Slika 6: Plesna predstava za Srečko	21
Slika 7: Le kaj je v škatli	24
Slika 8: Le kaj je to	25
Slika 9: Oblikovanje likov	27
Slika 10: Šivilja izmeri Srečko	27
Slika 11: Izdelovanje preprostih statev	28
Slika 12: Tkanje blaga	28
Slika 13: Prijatelj priskoči na pomoč pri merjenju	29
Slika 14: Načrt za oblačilo	29
Slika 15: Skica oblačila	29
Slika 16: Izdelovanje kolaža iz blaga	30
Slika 17: Izrezovanje delov oblačil po načrtu	30
Slika 18: Načrt in kolaž športnega dresa	31
Slika 19: Šivanje športnega dresa	31
Slika 20: Poslikava športnega dresa	32
Slika 21: Šivanje plesne obleke	32
Slika 22: Modna revija	33
Slika 23: Otroci prisluhnejo Srečki	36
Slika 24: Iskanje kovinskih delcev	37
Slika 25: Tukaj je kovinski delček	38
Slika 26: Tudi moji čevlji imajo kovinsko zaponko	38
Slika 27: Od Srečke dobimo posebno lepe čevlje	39
Slika 28: Zplešemo v novih plesnih čevljih	39
Slika 29: Izjava deklice ob občudovanju svoje kreacije: »Srce mi poje, ko gledam kaj sem ustvarila«!	43

1 UVOD

»Včasih niso poznali lutk, imeli so le predmete in idole in ljudje so verjeli v njihovo magično življenje. Verjeli so, da imajo ti predmeti lastno dušo – animo, ki je temelj človekove religije – animizma. Lutka je produkt človeškega duha najstarejših civilizacij iz prazgodovine človeškega rodu« (Bevc, 2005, str. 51).

Lutka se je v najstarejših civilizacijah razvijala zaradi potreb rituala in uporabe v igri in tako usodo deli še danes. Lutka je vsestranska, kompleksna in nezamenljiva na obličju Zemlje. Je neživa stvar, vendar predstavlja življenje in živi. V lutkovnem gledališču in pri otroški igri je obdržala svojo čarobnost, svoje magične lastnosti in v sebi nosi posebno energijo, ki ne pritegne samo otrok, temveč očara tudi odrasle. Posebno čarobno moč in velik pomen ima lutka pri razvoju predšolskih otrok. Vzbuja njihovo domišljijo in ustvarjalnost.

Ob prihodu v igralnico prinese vznemirjenje, čudenje, ko pa lutka zaživi v skupini in se z otroki spoprijatelji, zariše nasmeh na obrazu otrok in prav posebno iskrico v očeh. Dobijo novega pomembnega prijatelja, ki ga občudujejo in ga aktivno vključujejo v svojo igro. Lutka otroke čustveno prevzame, postane njihov zaupnik in zaveznik, ki jim pomaga pri komunikaciji, odkrivanju, kreativnem ustvarjanju, raziskovanju, jim privzgaja pozitiven odnos do življenja, uči delovnih navad, spoštovanja, spoznavanja in ljubezni. Z otrokom deli namišljene dogodivščine in resničnosti sveta. Lutka kot metafora združuje stvarne in nestvarne svetove.

Prav zaradi te magičnosti smo v Vrtcu Trnovo lutko zavestno vključili v otrokov vsakdan, kjer celoten strokovni kolektiv, skupaj z otroki in njihovimi starši, v sodelovanju z zavodom RS za šolstvo in Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport že nekaj let ustvarjamo in izvajamo pedagoško inovacijo z naslovom Projektno delo z lutko (PDL). Naš glavni cilj je razvijati notranjo motivacijo za procesno, ustvarjalno in inovativno naravnano razmišljanje in delovanje, skupno odkrivanje novosti ter ob tem rasti kot posameznik in kot član skupnosti. Gre za skupno soustvarjanje odraslega in otroka, kjer je lutka s svojo zgodbo vir neskončnih možnosti vnašanja pomembnih spoznanj v učni proces najmlajših. Z njeno pomočjo lahko otrok in vzgojitelj bolje razumeta sebe in tudi svoj odnos do sveta, razvijata temeljna čustva, domišljijo, kreativnost, občutek za estetiko ipd.

Zaradi sooblikovanja ustvarjanja in doživljanja Projektnega dela z lutko želimo v diplomski nalogi raziskati, kako se predšolski otrok s pomočjo lutke – protagonista v izvedbenem kurikulumu uči in razvija. Zanima nas način otrokovega raziskovanja in odkrivanja pri projektnem delu z lutko; kako otrok v izbrani skupini izbira materiale, orodja, vire, pridobiva izkušnje, predlaga vsebine, tematike, bogati domišljijki svet ipd.

V teoretičnem delu predstavimo vlogo lutke v vrtcu. Predstavimo pedagoško lutko kot sredstvo vzgajanja in izobraževanja, pomen vzgoje z lutko za otrokov razvoj in vlogo lutke v pedagoški inovaciji. Teoretičnemu delu sledi praktičen, v katerem podrobno opišemo potek celoletnega projekta z naslovom »Srečka«, kjer se osredotočim na otroka in vlogo vzgojitelja v omenjenem projektnem delu. Prikazu poteka projekta je dodan tudi slikovni material.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Lutka v izvedbenem kurikulumu

Učenje v vrtcu poteka preko igre in pridobivanja lastnih izkušenj. Strokovno podlago za delo v vrtcih predstavlja Kurikulum za vrtce (načrt poteka učenja), nacionalni dokument, ki je namenjen vzgojiteljem, pomočnikom vzgojitelja, ravnateljem in svetovalnim delavcem. Na podlagi njegovih smernic omogoča strokovno načrtovanje in kakovostno predšolsko vzgojo v vrtcu, pri kateri je otrok aktiven udeleženec vzgojno-izobraževalnega procesa, ki z raziskovanjem, preizkušanjem in možnostjo izbire dejavnosti pridobiva nova znanja in spretnosti. Predvideva uporabo strategij učenja, ki otrokom pomagajo pri razvoju in krepitvi tistih sposobnosti, ki bodo otrokom pomagale, da se bodo uspešno vključevali v nadaljnje oblike izobraževanja, predvsem pa, da se bodo lahko kompetentno vključevali v družbo (Bahovec, Bregar-Golobič in Kranjc, 1999).

Lutka je uspešen medij pri učenju in poučevanju na vseh področjih kurikuluma. Ima izjemen didaktični pomen in izjemno vzgojno funkcijo, kot tudi psihološko in socialno moč. Pomaga pri komunikaciji, usvajanju in razumevanju vsebin, razvijanju kreativnosti, izboljševanju medosebnih odnosov in sproščenem vzdušju v skupini. S pomočjo lutke lahko v vrtcih dosegamo različne cilje, npr: spodbujamo kreativno izražanje, povečujemo domišljijo, razvijamo spontano besedno izražanje, izboljšujemo govor in izgovorjavo, usklajujemo in razvijamo občutek za vrednotenje, za prostor in čas, občutek lastne vrednosti, osebnega zadovoljstva, sproščamo strahove, frustracije in agresijo na sprejemljiv način, razvijamo socialno-interakcijske spretnosti (Sterling, v Korošec 2004). Vzgojitelju je lutka lahko v pomoč pri lažjemu razumevanju otroka, prepoznavanju njegovih čustev in težav, predvsem pa pri zanimivejšem in ustvarjalnejšem doseganju ciljev učnega načrta.

S pomočjo učnega načrta vzgojitelj načrtuje vsebine, metode in načine sodelovanja in jih tudi izvaja ter vrednoti. Kurikulum se ustvari, rodi, oblikuje in zaživi z

osebnim načrtom poteka učenja otroka, človeka, posameznika, manj izkušenega, z namenom, da bi postal bolj izkušen. To je temeljni namen, cilj oblikovanja načrta poteka učenja (samoučenja, samovzgoje, učenja iz življenja za življenje) (Antič, Komljanc, Gobec, Garvas in Kolar 2013). Je dinamična tvorba, kar pomeni, da se nenehno spreminja; kurikulum posameznika vpliva na kurikulum skupine in obratno.

Bistvenega pomena za kakovostno predšolsko vzgojo v vrtcih je izpeljava teoretičnih smernic, načel in ciljev iz nacionalnega dokumenta v prakso oz. v t. i. izvedbeni kurikulum. Vrtec z izvedbenim kurikulumom določi, kako bo konkretiziral in realiziral cilje nacionalnega programa. Oblikuje se glede na letni delovni načrt (LDN) in je zakonsko predpisan dokument z določenimi elementi vsebine. Pripravlja se za šolsko leto in za vrtec v celoti.

Glede na to, da je kurikulum za vrtce odprt in fleksibilen nacionalni dokument, *ima vsak vrtec možnost izvesti postopke svojega izvedbenega kurikula v okviru strokovne avtonomije*. Vsak vrtec ima možnost ustvarjati in posodabljati lasten vzgojni koncept in okvirni vzgojni načrt, kar omogoča veliko mero ustvarjalnosti vzgojitelja ter pomočnika vzgojitelja. To nudi možnost, da *strokovni delavci v vrtcu lahko načrtujejo učni proces bolj svobodno in se sami odločajo, katerim specifičnim ciljem se bodo bolj posvetili ter izbirajo strategije, kako jih bodo dosegli. Ko je vzgojiteljem zaupano, da strokovno utemeljeno in etično odločajo o tem, kako na najučinkovitejši in najprimernejši način začrtati in izvesti učenje in izobraževanje, je izjemno pomembno, da sta strokovna in osebna odgovornost za kakovostno načrtovanje in izpeljavo vzgojno-izobraževalnega programa tisti, ki se postavljata v središče postopkov načrtovanja izvedbenega kurikula v vrtcih. Namreč, avtonomno delovanje pri tem pomeni strokovno delovanje in ne delovanje po »zdravi pameti«*.

2.2 Zgodovina razvoja – milanski model

Skozi čas zgodovine v vrtcih na Slovenskem potekajo procesi spreminjanja, do leta 1979 ni bilo strokovnih dokumentov, ki bi opredeljevali koncepcijo vzgojnega dela v vrtcih. Glogovec, Lepičnik-Vodopivec in Vonta (1993, str. 9) navajajo: *»Poskusov vrtcev po spreminjanju lastne prakse je bilo vse več«. Na osnovi pobude ravnateljev dvanajstih vrtcev leta 1987, ki so jo predložili Zavodu Republike Slovenije za šolstvo, da bi s projektnim delom naredili razvojni premik v Republiki Sloveniji, so želeli spremembo v načinu dela. Na Zavodu za šolstvo so to sprejeli in stanje se je začelo spreminjati. Ena od prvih inovacij projektnega dela v vrtcih na Slovenskem je bila izvedena v šolskem letu 1987/88 z naslovom »Miška«* (Glogovec idr., 1993).

Dolgo tradicijo projektne delo imajo v Italiji, v Reggio Emilii, kjer je Loris Maraguzzi pred štiridesetimi leti začel spreminjati delo v vrtcu. Njegov osnovni princip dela je bil razvoj otroka in osnovna vzgojna naloga, razvoj njegove identitete. Razvoj identitete je Maraguzzi razdelil na: bogastvo samopodobe, lutke kot vzgojno sredstvo, vključitev vseh čutil, otrokova potreba po raziskovanju – radovednost. Ob tem je poudarjal vlogo vzgojitelja v pedagoškem procesu, timsko delo ter sodelovanje in vključevanje staršev (Glogovec idr., 1993).

Prav tako je v Italiji, v Milanu, Walter Brogghini z glavnim motivacijskim elementom – lutko ali predmetom, pripravljala metodologijo celoletnega projektne delo. Osnova projekta po Brogginiju je lutka in njena zgodba, ki teče skozi celo leto in daje motivacijo otroku, da se na igriv, motivirajoč, ustvarjalni način udeležuje vzgojnih dejavnosti. Zgodbo ustvarijo strokovni delavci vrtca, upoštevajoč zadane cilje in temo otrokovega raziskovanja. Pri kreiranju zgodbe omogoči popolno sodelovanje ne le svojemu intelektu in kogniciji, ampak tudi ustvarjalnosti in čustvom, s čimer se razvoj posameznika omogoči skozi skupno kreativnost skupine, v kateri rastejo tako posameznik kot skupina sama.

Metodologijo projektne delo je predstavil že John Dewey in je v osnovi intelektualna aktivnost, ki temelji na praktičnem delu. Pri projektne delu otrok soustvarja in usmerja skupaj z vzgojiteljem, tako da je projekt v bistvu ena velika igra, v kateri je otrok tisti, ki določa, kdaj, kaj, kje, s čim in kako deluje v lastnem razvoju. Na tej metodologiji temelji Brogginijevo delo z lutkami, ki je zaobjelo nekaj vrtcev v Lombardiji v starosti od 3–6 let, saj so pedagogi pri pridobivanju izkušenj izhajali iz lutkarskega gledališča ter raziskovali, kaj konkretno lutka omogoča pri razvijanju kreativnosti. Začetki milanske raziskave sodijo v 80-a leta na podlagi izkušenj občinskega lutkarja Mariana Dolcija v vrtcih Reggio Emilia, ki je v lokalni publikaciji nizal zgodbe o lutki Romeu, liku, ki so si ga izmislile vzgojiteljice. Zakaj lutka? Zaradi svojih animističnih komponent in posebnega sozvočja z notranjim otroškim doživljanjem je popoln pripomoček za vzgojitelje, saj jim pomaga pri razvijanju otroške domišljajske predstavnosti in ustvarjalnosti. Tako odrasli kot otroci se namreč ob lutki prepustijo užitku prenavljanja in doživlja tisto, kar angleški psihoanalitik Donald Winnicott imenuje kraljestvo iluzije v svojem *Playing and reality*, kjer je postavil teorijo o obstoju iluzionističnega polja ali nevtralnega prostora, ki je odličen kanalizator za stres in naše notranje konflikte ob stiku z zunanjo resničnostjo. Noben drug medij namreč ne more posebej te transferne sfere, kjer se na nikogaršnji zemlji srečata resničnost in domišljija ter se mešata skozi sugestije magičnega. Iluzija, da je lutka živa, da poseduje zavest in voljo, omogoča aktivacijo mehanizmov identifikacije in projekcij, ki so bogate z osvobajajočimi in katarzičnimi učinki (Brogghini, 2011)

Tudi Vrtec Trnovo je pred osmimi leti zamikalo drugačno načrtovanje, izvajanje, spremljanje in vrednotenje vzgojno-izobraževalnega procesa učenja z otroki in s kolegi. Celoten strokovni kolektiv se je pod mentorstvom Dore Gobec, raziskovalke, profesorice psihologije in pedagogike, s pomočjo italijanskega umetnika za lutkarstvo in pedagoga Walterja Brogginija ter konzulentke ZRSŠ dr. Natalije Komljanc resno, strokovno in odgovorno usmeril v posodabljanje prakse, v ustvarjanje pedagoške inovacije, z naslovom Projektno delo z lutko. Projektno delo z lutko je projekt, ustanovljen na filozofiji sožitja in je rezultat večletnega razvojnega dela vseh strokovnih delavcev Vrtca Trnovo. Predstavlja učenje in izobraževanje tako otrok kot odraslih, ki je problemsko naravnano, izkustveno in usmerjeno v kritično razmišljanje in razvijanje miselnih navad, ki so integralni del učnega procesa v vrtcu. Vsi v vrtcu sledijo istemu cilju, vendar vsak na svoj unikaten način.

Model se je razvijal po metodologiji razvojno-inovacijskega in akcijskega raziskovanja na več nivojih. Na teoretskem nivoju se je razvijal teoretični, strukturno-didaktični in kurikularni model z metodologijo načrtovanja, oblikovanja, izvajanja, dokumentiranja in evalviranja celoletnih projektov ter razvoj modela usposabljanja vzgojiteljev za oblikovanje projektov (Gobec, 2008).

Kölner je v svojem zaključnem delu pri predmetu Pedagogika skupnosti in metode Agazzi zapisal: *»TMTU razvijamo po načelih razvojno-inovacijskega in akcijskega raziskovanja, splošni didaktični pristop pa je projektno delo z uporabo lutke. V središču TMTU-ja je otrok, ki ga s hevrističnimi metodami vodimo v raziskovanje, eksperimentiranje in reševanje problemov. Preko učenja z odkrivanjem, izkustvenim in doživljajskim učenjem ter z izražanjem in ustvarjanjem se otrok sooča s temeljnimi področji človekove kulture in civilizacije: z znanostjo, umetnostjo, tehniko, mediji, komunikacijo ... Ob tem se v neposredni izkušnji srečuje s celim spektrom socialnih situacij in socializacijskih procesov ter se kali za življenje – za prosocialnost, solidarnost, mir in interkulturnost«* (Kölner, 2008, str. 9).

2.3 Projektno delo z lutko

Projektno delo z lutko (PDL) v Vrtcu Trnovo predstavlja strategijo izkustvenega, situacijskega, akcijskega in reflektivnega učenja otrok in vzgojiteljev. Je procesno, postopno načrtovan, izvajan in ovrednoten izvedbeni kurikulum vrtca, ki ga ustvarjamo strokovni in drugi delavci vrtca skupaj z otroci vseh starostnih skupin in njihovimi starši. Gre za didaktični premislek o kakovosti vodenja učenja, ki temelji na konstruktivističnih in humanističnih metodah medsebojnega prilagajanja (Antič idr., 2014).

Pomembno vlogo v njem ima lutka s svojo zgodbo, ki predstavlja rdečo nit celotnega vzgojnega projekta. Njena naloga je spodbujanje in ohranjanje dolgoročne motiviranosti otrok za delovanje, raziskovanje in ustvarjanje. Gobec (2000) v članku Iz take smo snovi kot sanje omenja, da je originalnost projektne dela z lutko v umetniški in humanistični nadgradnji običajnega projektne dela ter v načinu njenega uresničevanja v konkretnem vzgojnem delu. Lutka s svojo pojavnostjo in zgodbo ustvari komunikacijo med objektivno stvarnostjo realnega vsakdanjega sveta, torej otrokovega okolja, ter dvema svetovoma subjektivne realnosti – med domišljjskim svetom igre in umetnosti ter notranjim svetom subjektivnega doživljanja otroka kot tudi drugih vseh sodelujočih. S pristopi, v katerih prevzema aktivno spodbujevalno vlogo umetnost, uresničuje projektno delo z lutko na sebi lasten način temeljne postulate sodobne vzgoje.

Inovacijski projekt je rezultat večletnega razvojnega dela vseh strokovnih delavcev Vrtca Trnovo, s katerim smo obogatili izvedbeni kurikulum v Projektne delu z lutko. Skozi proces inovacije, raziskovanja, sodelovanja, učenja drug od drugega smo izpopolnili timsko dinamiko na ravni celotnega vrtca, kjer je vsak viden, slišan in spoštovan. Strokovni delavci smo raziskovalci, ki s svojo individualnostjo prispevamo k skupnemu soustvarjanju.

S strani vodstva je veliko spodbud pri formalnem in neformalnem izobraževanju, pri iskanju močnih področij posameznika, ki jih še razvijamo, dopolnjujemo in povezujemo pri samem projektne delu. PDL s svojo zgodbo, ki jo oblikujemo vsi strokovni delavci na skupni delavnici, skozi načrtovane didaktične enote, ki so razprostrte po vertikali in horizontali, vpletajo različne profile znanj strokovnih delavcev in s tem nudijo razvoj posameznika tako pri otroku kot odraslem. Povezovanje poteka preko izbranih in prilagojenih vsebin za razvojno stopnjo otrok, s tem omogočamo odraslim in otrokom prehajanje pri sami izvedbi dejavnosti ter povečujemo širino znanj in s tem bogatimo otrokovo odkrivanje, ustvarjanje z nudenjem različnih pogledov na svet.

PDL se opredeljuje kot prva stopnja vseživljenjskega učenja pri razvoju otroka skozi vsa področja njegovega razvoja (kognitivni, socialni, afektivni, psihomotorični) in je dobra popotnica za nadaljnje učenje ter ustvarjanje. V ospredju vzgojitelja je njegova aktivnost, kompetentnost, samoaktualiziranost, participativnost in avtonomnost. Otrokovo učenje poteka skozi igro, raziskovalne, ustvarjalne, praktične aktivnosti, ki potekajo v raznolikem okolju ob bogatih spodbudah (Gobec, 2008).

Teorija Vigotskega pravi: *»Miselne sposobnosti niso toliko odvisne od prirojenih dejavnosti, ampak so predvsem produkt posameznikove aktivnosti v socialnih institucijah kulture v, kateri otrok odrašča, da otroci konstruirajo svoje mišljenje z*

udeleževanjem v aktivnostih, ki kreirajo njihovo mišljenje.» Miselni razvoj je torej proces, v katerem ponotranjijo rezultate svojih izmenjav z okoljem, kjer skozi aktivnosti utrjujejo svoje načine ravnanja. »Razvoj je mogoč samo s pridobivanjem izkušenj, obenem pa razvojni nivo vpliva na to, kako otrok pridobiva izkušnje« (Batistič, 2003, str. 77).

Za načrtovanje in izvajanje vzgojnih dejavnosti uporabljamo lutko, ki se je sami domislili, jo sami izdelamo in animiramo. Ena od glavnih metod našega dela je akcijsko raziskovanje odraslega, s katerim se srečujemo odrasli in na drugi strani tudi otroci. Metodologija dela je enaka tako za strokovne delavce kot za otroke, kar pomeni skupno soustvarjanje odraslega in otroka, kar dosegamo s pomočjo lutke, ko lutka nastopi kot protagonist v skupini in postane obenem močna motivacija za otroke in odrasle.

Otrok je skozi proces ustvarjalni, kompetenten. Vzgojiteljeva naloga v tem procesu je, da otroku ustvari pogoje za lastno delovanje. Njegovo učenje poteka skozi igro, raziskovalne, ustvarjalne, praktične aktivnosti, ki potekajo v raznolikem okolju ob bogatih spodbudah. Otroci pri projektnem delu z lutko samostojno raziskujejo, odkrivajo, spoznava, izbira materiale, orodja, vire, pridobiva izkušnje, predlaga vsebine, tematike, bogati domišljjski svet. To otrokom omogočamo skozi otrokovo lastno aktivnost v bogatem učnem okolju, prilagojeno na njemu lasten način. S pomočjo lutke – protagonista otroke pripravimo in jim olajšamo pot na t. i. vseživljenjskem učenju, pri tem jih spodbudimo za razvoj na vseh področjih in jim pripomoremo k razvijanju lastnih potencialov.

2.3.1 Literarna didaktična zgodba

V Projektnem delu z lutko je literarna didaktična zgodba pedagoška zgodba, ki nam omogoča akcijsko raziskovanje ter izkustveno učenje skozi vse leto. V raziskovanje in učenje smo vpeti otroci in odrasli, s skupnim soustvarjanjem razpletamo vzlišča pedagoške zgodbe v posameznih etapah, kar privede do zastavljenih ciljev.

Osnovna literarna zgodba je sestavljena iz treh etap. Vsaka etapa izhaja iz določenega problema oz. izziva, kjer lutka izpostavi težavo. Ta izziv vzgojitelju nudi osnovo za postavljanje odprtih raziskovalnih vprašanj in nudi osnovo za načrtovanje dejavnosti, pri katerih so glavno vodilo motivacija, postavljanje hipotez, iskanje rešitve, preverjanje rešitev. Pomembno je, da si zaradi postavitve ciljev raziskovalni problem vzgojitelj začrta na začetku načrtovanja. S tem vemo, v katero smer bo šlo

raziskovanje, kaj bomo z njim dosegli ter kako bomo prišli do rešitve. To dosežemo s pomočjo predvidevanja ideje, hipoteze, odgovorov otrok, saj nam je to glavno vodilo pri našem delu. Le-te pa otroke privedejo do akcijskega raziskovanja in do razrešitve etapnega problema. Razrešitev problema prve etape se ciklično nadgradi v raziskovalnem problemu v naslednji etapi, ki je znova postavljen kot odprto vprašanje in vodi v otrokovo akcijsko raziskovanje. Vse se zaključi ob koncu šolskega leta s srečnim koncem razrešitve zadnje etape in razrešitvijo osnovnega problema (Gobec, 2008).

Zgodba se oblikuje na skupni delavnici vseh strokovnih delavcev v začetku šolskega leta. Proces in kreiranje zgodbe potekata v skupinah in nastaja istočasno več zgodb. Vsaka skupina kreira svojo zgodbo in si zanjo izbere svoj lik. Po predstavitvi zgodb se skupaj odločimo, katera zgodba omogoča uresničevanje didaktičnih enot, zaplet, ki ponuja bogato raziskovanje, učenje otrok in odraslih. Zgodba se odvija v vrtcu skozi vse leto in ponujati nam mora veliko raziskovalnih možnosti, ki jih podkrepimo z izborom – določitvijo raziskovalnega materiala pri vsaki etapi, ki je sredstvo in izziv pri otrokovi igri in ustvarjanju. Že Gardner (v Vonta, 2008) je definiral človekove potenciale z vidika zmožnosti za reševanje problemov v različnih kulturnih okoljih in opozoril, da ne obstaja le ena pot pri spoznavanju sveta. Pri izbiri materiala si postavimo vprašanje: »Katere in kakšne možnosti raziskovanja nam izbrani material nudi glede na želje, interese in sposobnosti otrok in na raziskovalno temo?«

Raziskovalna tema, pri kateri določimo in opredelimo raziskovalna področja temeljnih človekovih dejavnosti in se odločimo za ključne motivacijske elemente, je izhodišče celoletnega projekta. Temo določimo glede na cilje, ki jih želimo doseči v določenem obdobju, izkušnje, ki jih želimo otroku ponuditi, raznolikost in raznovrstnost dejavnosti, še ne obdelana področja glede na pretekla leta, aktualna družbeno-kulturna dogajanja, interes strokovnih delavcev. Pri izboru teme upoštevamo vsa področja kurikularnih dejavnosti, človekove vrednote, socialne odnose. Želimo, da otrok spozna svet celostno, večplastno, naravno, v realnih življenjskih situacijah. Otroka skozi potek raziskovanja soočamo s področjem kulture, znanosti, umetnosti, tehnike, medijev, komunikacije ... (Gobec, 2008).

2.3.2 Lik in značaj lutke: materiali in izdelava

Vzporedno z nastajanjem zgodbe se na skupni delavnici izbere – določi lik lutke. Najpomembnejše pri končni izbiri lika in zgodbe je, da ima veliko možnosti pri postavljanju raziskovalnih vprašanj, da je zanimiv za otroke in odrasle. Liku določimo

značaj, ga umestimo v določeno družbeno-kulturno okolje in mu določimo videz na podlagi zamisli, kaj želimo pri otrocih spodbuditi.

Pri videzu je pomembno, da je lutka že na pogled prijazna, izdelana iz mehkih, vendar različnih tekstur materialov. Predvsem otroci iz prvega starostnega obdobja spoznavajo in komunicirajo z lutko preko svojih čutil, skozi tipne in vidne zaznave.

Komunikacija v lutkovni dejavnosti se odvija z lutko. Lutka nastopa kot medij komunikacije in je osrednji vir komunikacije, ki se odvija s stiliziranimi gibi, glasovi, njeno vizualno pojavnostjo (Korošec, 2006).

Glede na to ugotovitev se odločamo za mimično lutko, saj že samo ime pove, da te lutke spreminjajo mimiko obraza, zapirajo in odpirajo usta ali živalski gobec. To poudarja karakter in lastnosti določenega lika, ki ga lutka predstavlja. Pri mimičnih lutkah je najpomembnejša glava in je ponavadi viden samo zgornji del. Pri naši pedagoški lutki se lutka vidi v celoti z vso svojo pojavnostjo, zato ima trup, roke in noge.

Pibernik (2006) v priročniku za učitelje likovnega pouka navaja: »Ne glede na tehnologijo, za katero se odločimo, je lutka odslikava človeka, njegovih posebnosti, slabosti in značaja« (prav tam, str. 177).

Glede na upoštevanje načrtanega videza, ki smo ga določili na skupni delavnici, narišemo skico lutke, določimo materiale in se lotimo njene izdelave. Timsko delo je pri nastajanju in izdelavi lutke ključnega pomena, izdelamo pet lutk, ki morajo biti med seboj čim bolj identične. To je najtežje delo pri izdelavi, vendar tudi zelo pomembno. Otroci opazijo vse podrobnosti na lutki, tudi zelo majhne razlike.

2.3.3 Timsko delo

Trefalt (1993) je v »Osnove lutkovne režije« zapisal: Timsko delo je v lutkovnem gledališču organskega pomena in zato mora mrtva snov – lutka združevati umetniške interese, profesionalnost in estetsko misel vseh ustvarjalcev v lutkovni uprizoritvi« (prav tam, str. 134).

Pri našem delu je načrtovanje zelo pomemben segment, saj s fleksibilnim načrtovanjem izvajamo projektno delo. V vrtcu glede na potrebo Projektnega dela oblikujemo različne time:

- razvojno inovacijski tim;
- tim za načrtovanje, izvajanje spremljanje in evalviranje projekta;
- tim za izdelavo lutke;
- tim za oblikovanje zgodbe;

- tim za dodelavo osebnosti lika lutke;
- tim za scenarij;
- tim za scenografijo.

Za uspešno delovanje timov je bilo potrebno postaviti dobre pogoje za timsko delo, kot so: skupno oblikovana vizija vrtca, skupni cilji vrtca, klima in kultura vrtca, podporno vodstvo, učenje drug od drugega, uporaba IKT (Zupan, 2014).

S skupnim sodelovanjem različnih timov načrtujemo proces dela pri projektne delu z lutko. Tako osmislimo delovanje in načrtovanje na nivoju skupine, kjer načrtujeva oba strokovna delavca glede na dinamiko, starost, razvojno stopnjo otrok, kjer upoštevamo individualnost otroka. Na nivoju traktov poteka načrtovanje za prehajanje otrok med različnimi dejavnostmi po skupinah, izvajanje ter analiza posameznih dejavnosti in prilagoditve zgodbe projekta glede na starost oz. razvoj. Na nivoju celotnega vrtca se srečujemo na skupnih srečanjih, kjer se izrekajo predlogi, podajajo mnenja, izoblikujejo ideje, izpostavljajo teme (Antič, Komljanc, Gobec, Garvas in Kolar, 2013).

Timsko načrtovanje je oblika dela, kjer si skupina strokovnjakov z enega področja med seboj enakopravno deli naloge in uspešno medsebojno sodeluje pri reševanju kompleksnih nalog. Uspešno timsko delo zahteva interdisciplinaren pristop ter sodelovanje različnih profilov, kjer se izkoristijo potenciali in sposobnosti vsakega posameznika.

Najpomembnejši člen timskega dela je nenehno sodelovanje, povezanost, dobra komunikacija med člani. Člani morajo delovati enotno in celotno, saj tako tim zaživi in dobro deluje. Zelo pomemben dejavnik timskega dela je evalviranje, kar doprinese izboljšanje načrtovanja in dela za vnaprej (Polak, 2007).

2.3.4 Samorefleksija in evalvacija

Batistič Zorec (2003) pravi: »Sodobni koncepti, ki temeljijo na razvojnem procesnem pristopu, poudarjajo kritično vrednotenje oz. evalvacijo dogajanja v vrtcu, ki predstavlja tudi izhodišče za nadaljnje načrtovanje vzgojnega dela. Evalvacijo opravi vzgojiteljica, v njej pa lahko sodelujejo tudi drugi: otroci, starši, sodelavke in sodelavci« (prav tam, 2003, str. 242).

Spremljanje in analiziranje projektne delo poteka na nivoju celotnega vrtca, na nivoju posameznih traktov in znotraj oddelkov, ki jih analizirajo vodstveni in svetovalni delavci vrtca. Po določenih časovnih obdobjih, ki so tematsko določena, imamo

poročanja na delovnih srečanjih, iz katerih je razvidna analiza in potek dela. Analiza poteka dela poteka med strokovnimi delavci oddelka pri načrtovanju prehajanja in neformalna analiza pri opisovanju dogodivščin v posameznih skupinah.

Delo z otroki spremljamo v obliki zapisov njihovih komentarjev t. i. anekdotskih zapisov in odzivov otrok na določeno dejavnost, ki so pokazatelji izvedene dejavnosti. S pomočjo teh zapisov lahko spremljamo potek zgodbe, če se odmikamo glede na izvedbene dejavnosti in ideje otrok. Razvoj posameznega otroka zapisujemo z nam lastnimi zapisi, t. i. opazovalnimi listi, kamor si beležimo opažanja, dileme, izzive, vedenje, različne situacije. Ti zapisi nam olajšajo delo in so izhodišče za govorilne ure.

Pri posameznemu delu analize nam je pomemben odziv otrok, proces in doseganje ciljev. Z odzivi otrok lahko razberemo potek zgodbe, ki jo krojijo otroci s svojimi rešitvami, idejami, predlogi, kar nam omogoča razumevanje dejavnosti s strani otrok in je pomemben dejavnik za evalvacijo in načrtovanje dela v oddelku.

Nasmejani obrazi otrok, njihova močna participacija, odzivi, zadovoljstvo staršev in naše zadovoljstvo nam sporočajo, ali smo dejavnost dobro načrtovali in izpeljali (Antič idr., 2013).

2.3.5 Didaktični zemljevid

V letu 2012/13 je projektna skupina inovacijskega projekta Zavoda RS za šolstvo skupaj z Doro Gobec in konzulentko ZRSŠ dr. Natalijo Komljanc razvila, preizkusila in ovrednotila didaktični instrument PDL – didaktični zemljevid, »ki strokovno opredeljuje in osmišlja celovito načrtovanje, izvajanje in evalviranje izvedbenega kurikula« (Antič, idr. 2013, str. 20). Didaktični zemljevid je instrument, iz katerega je razvidna struktura projekta, kjer strokovni delavci in otroci glede na skupinsko dinamiko pišejo zgodbo skupine – izvedbeni kurikulum. Razvidno je načrtovanje, potek in proces raziskovalnih dejavnosti. Participacija otroka pri ustvarjanju ter vloga vzgojitelja v procesu dela. Didaktični zemljevid služi kot usmeritev za načrtovanje, izvajanje in ovrednotenje celoletnega projektnega dela. Skozi didaktični zemljevid lahko razberemo potek zgodbe, raziskovalna področja ter sam proces, skozi katerega gresta otrok in vzgojitelj.

3 PRAKTIČNI DEL

3.1 Problem

Kot navaja strokovna javnost, ima lutka močan vpliv na predšolske otroke, menijo, da otroci lutki lažje zaupajo, ji verjamejo, se z njo sproščeno pogovarjajo in se ob tem kreativno izražajo. Lutka povzroči, da se meje med domišljjskim in realnim svetom zabrišejo, otroci razumejo težave lutke kot resničnostne težave življenja. Zanimalo nas je, ali bodo otroci skozi vse raziskovalne etape enako doživljali lutko in bili motivirani skozi vse leto, način otrokovega raziskovanja in odkrivanja, manipulacije materiala, uporabe orodji, virov in že pridobljenih izkušenj.

3.2 Namen

Namen naloge je preizkusiti teoretična izhodišča dela z lutko na primeru letošnje zgodbe v unikatnem izvedbenem kurikulumu Vrtca Trnovo. Prav tako je namen naloge v praktičnem delu opisati dejavnosti, ki so potekale skozi celoletni projekt, iz katerih bo razviden potek zgodbe in njena vozlišča – raziskovalna vprašanja, določeni materiali pri vsaki etapi, odzivi otrok in postavljene njihove hipoteze, ki so nam vodilo za nadaljnje izvedbe dejavnosti. Glavno celoletno motivacijsko sredstvo za izvajanje dejavnosti je lutka, ki otroke pelje z zastavljenimi raziskovalnimi vprašanji skozi začrtano zgodbo.

3.3 Cilji

1. Slediti vlogi lutke in njeni zgodbi skozi oči otroka, ki je aktiven raziskovalec in s svojimi predvidevanji oz. postavljenimi hipotezami narekuje potek dogajanja v skupini.
2. Razvijanje celostnega področja otrokovega razvoja z vsemi sredstvi.
3. Pridobivanje kompleksnejših socialnih veščin preko komunikacije z lutko.

3.4 Raziskovalna vprašanja

1. Kako lutka kot motivacijsko sredstvo spodbuja pri akcijskem raziskovanju in pridobivanju temeljnih vedenj, znanj in izkušenj predšolskega otroka?

2. Kako izbrani materiali spodbujajo ustvarjalne in raziskovalne dejavnosti?
3. Kateri dejavnik, ki spodbudi močno participacijo otrok, je najmočnejši?

3.5 Predstavitev vzorca

Projektni tip učenja je potekal skozi vse šolsko leto 2013/14 v Vrtcu Trnovo. Praktični del diplomske naloge je izveden v heterogeni skupini, kjer je 12 deklic in 9 dečkov, vsi otroci so že imeli izkušnjo Projektnega dela z lutko – PDL skozi leta obiskovanja vrtca. Devetnajst otrok je jeseni prestopilo šolska vrata, trije otroci so ostali v vrtcu še eno leto in bodo imeli priložnost sodelovati, ustvarjati, raziskovati v novi zgodbi.

Okvir načrtovanih dejavnosti predstavljajo načrtana zgodba, raziskovalna vprašanja in materiali, vse to pa skupaj vzgojitelj in otrok kot enakopravna soustvarjalca, glede na hipoteze in predvidevanja, aktivno izpeljeta v izvedenih dejavnostih.

Zgodbo in njena vozlišča, raziskovalna vprašanja, izbrani materiali za etape in izbrano krovno kurikularno področje določimo na skupni timski delavnici vseh strokovnih delavcev.

Pedagoška lutka – protagonist, ki je celoletno motivacijsko sredstvo, konkretna spodbuda, ki otroka popelje v proces raziskovanja, odkrivanja, spoznavanja.

Skozi obdobje uvajanja postane lutka otrokova prijateljica – ljubljenska, ki so ji pripravljene maksimalno pomagati, ko jih poprosi za pomoč pri prvem raziskovalnem vprašanju. Lutka je živalski lik pujsa s človeškim značajem, mimična lutka, izdelana iz mehkega, prijetnega materiala.

3.6 Raziskovalna metoda

Uporabili smo pedagoško metodologijo deskriptivne/opisne raziskave empiričnega opazovanja in analize. Deskriptivna metoda – predstavlja skupek postopkov, s katerimi opisujemo pojave na področju vzgoje in izobraževanja; to pomeni, da proučujemo stanje in vsebino pojavov, ne glede na vzroke, ki ta stanja in vsebine povzročajo.

3.7 Način zbiranja podatkov

- Opazovanje z udeležbo;
- beleženje komentarjev, dejanj;

- fotografiranje;
- snemanje kratkih filmov;
- zapisi dnevnih priprav;
- zapisi poročil posameznih etap;
- zapisi analiz in evalvacij posameznih dejavnosti.

4 IZVEDBENI KURIKULUM PDL – PUJSA SREČKA

4.1 Predetapa – uvajalno obdobje lutke

Izkoristili smo še lepo jesensko vreme in se nekega novembrskega dne odpravili na sprehod. Otroke je med opazovanjem jesenske okolice nekaj pritegnilo. Opazili so lutko pujso, ki je v rokah vrtela zemljevid. Vprašala nas je, če vemo, kje je glasbena šola ... Otroci so ji z veseljem pomagali. V naslednjih dneh so si otroci postavljali različna vprašanja: »Kdo je to?«, »Od kje prihaja?« in »Kako nas bo našla?«

Slika 1: Prvo srečanje s Srečko

Srečka nas je našla s pomočjo zemljevida, ki smo ji ga poslali v glasbeno šolo. Vsakodnevno je obiskovala skupino, se z nami igrala, pogovarjala, prepevala, ustvarjala, spoznavala otroke in se z njimi veselila. V oddelku je sodelovala pri vseh naših dejavnostih in postala del skupine, kar se je otrokom zdelo zelo zabavno. Med seboj so se dodobra spoznali in si medsebojno zaupali. V začetku decembra je Srečka otrokom pripravila prav posebno presenečenje. Vrtec je okrasila v značilnostih podeželja, jih razveselila, jim ustvarila praznično vzdušje in se tudi sama bolj domače počutila, saj v mestu že močno pogreša svojo družino.

4.2 Prva etapa – zvok

4.2.1 Tema vzgojiteljevega in otrokovega načrtovanja

Tema prve etape je raziskovanje zvokov lastnega telesa, naključnih predmetov, ljudskih in otroških glasbil, poslušanje, ustvarjanje in poustvarjanje zvokov narave, okolice, instrumentov in seznanjanje z različnimi zvrstmi glasbe.

4.2.2 Didaktične enote – vsebine

- Raziskovanje zvokov skozi spoznavanje glasbil;
- zaznavanje zvokov, ustvarjenih z lastnim telesom;
- ustvarjanje lastnih glasbil;
- spoznavanje lastnosti zvokov skozi glasbene didaktične igrice: ločevanje tonov glede na jakost, frekvenco, ritem, višino in barvo tona;
- spoznavanje zvokov vremenskih in naravnih pojavov;
- spoznavanje in ločevanje zvokov glede na material (les, kovina, plastika, papir);
- spoznavanje, doživljanje, ustvarjanje in izvajanje nekaterih plesnih zvrsti.

4.2.3 Raziskovalno vprašanje

»Kaj in kdo povzroča ta zvok?«

4.2.4 Področje kurikuluma

Poudarek na umetnosti – glasba in ples v povezavi z vsemi kurikularnimi področji.

4.2.4.1 Globalni cilji

Gibanje:

- osvajanje osnovnih gibalnih konceptov;
- zavedanje lastnega telesa in doživljanje ugodja v gibanju.

Jezik:

- poslušanje, razumevanje in doživljanje jezika.

Umetnost:

- razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo;
- doživljanje, spoznavanje in uživanje v umetnosti.

Družba:

- spoznavanje ožjega in širšega družbenega in kulturnega okolja ter spoznavanje medkulturnih in drugih razlik.

Narava:

- spoznavanje zvoka.

Matematika:

- seznanjanje z matematiko v vsakdanjem življenju.

4.2.4.2 Cilji načrtovanih dejavnosti

Gibanje:

- otrok išče lastno pot pri reševanju problema;
- otrok se giba po ritmu in prostoru ter usvaja gibalne plesne koncepte;
- otrok razvija prstne spretnosti.

Jezik:

- otrok se vključuje v komunikacijske procese z odraslimi, otroki in lutko – verbalna in neverbalna komunikacija;
- otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa – neverbalna komunikacija.

Umetnost:

- spodbujanje radovednosti in veselja do umetniških dejavnosti;
- otrok razloči dolžino in višino tonov;
- otrok posluša različne zvrsti izbrane glas;
- otrok pleše s celim telesom, preizkuša gibanje posameznih delov telesa.

Družba:

- otrok spozna, da odrasli, otroci in lutka pripadajo družbi in so pomembni soustvarjalci sedanjosti;
- otrok ima možnost razvijati sposobnosti in načine za vzpostavljanje,

vzdrževanje in uživanje v prijateljskih odnosih z otroki, z lutko (reševanje problemov, dogovarjanje, razumevanje in sprejemanje stališč, vedenja in občutij drugih).

Narava:

- otrok odkriva in spozna lastnosti predmetov;
- otrok izdeluje inštrumente iz naravnih in umetnih materialov.

Matematika:

- otrok ob poimenovanju posamičnih predmetov postopno preide na štetje in razlikovanje med številom in števnikom;
- otrok razvršča zvoke na njemu prijetne in moteče.

4.2.5 Metode in oblike dela ter sredstva in pripomočki

Metode dela:

- igra,
- pogovor,
- odzivanje,
- praktični del.

Oblike dela:

- individualna,
- skupinska.

Sredstva in pripomočki:

- lutka,
- lastno telo,
- naključni predmeti v igralnici,
- odpadni material za izdelavo inštrumentov,
- otroška in ljudska glasbila,
- orffov inštrumentalij,
- avdio video tehnika.

4.2.6 Izvedba posameznih aktivnosti, vezanih na raziskovalno vprašanje

Med obiskom v igralnici se je Srečka otrokom potožila, da jo med izvajanjem plesnih vaj vedno znova nekaj zmoti. Sliši se nek zvok, zaradi katerega se njeni mali pujski ne zmorejo koncentrirati na glasbo in ples. Prosi jih za pomoč, da ji pomagajo odkriti, kaj in kdo povzroča ta zvok.

V začetni fazi raziskovanja smo preizkušali zvoke, ki jih ustvarimo s telesom. Otroci so preizkušali zvoke telesa: ploskanje, topotanje, cmokanje, tleskanje z jezikom, s prsti, udarjali po različnih delih telesa, po predmetih, oponašali riganje, smrčanje, »prdenje«. Vse preizkušene zvoke so poustvarili Srečki in ob nekaterih se je smejala tako dolgo, da jo je začel boleti trebuh.

V nadaljevanju raziskovanja so otroci preverjali zvoke z drugimi naključnimi predmeti iz igralnice: drgnili s kockami po radiatorju, udarjali po mizah in udarjali predmete med seboj, preizkušali zvoke otroških glasbil, orffovega instrumentalija, poslušali in poustvarjali zvoke narave in okolja ter poslušali različne zvrsti glasbe.

Slika 2: Predvajanje zvokov z naključnimi predmeti

Slika 3: Ustvarjanje lastne glasbe

Srečka je vsakodnevno preverjala ustvarjalnost otrok in poslušala z njimi zvoke, vendar zvoki tudi približno niso bili podobni zvoku, ki jo je motil.

Naredili smo zvočno tombolo. Otroci so zvoke predvajali Srečki, ki je z njimi uganjevala, kdo jih povzroča in ali je zvok podoben motečemu zvoku. Naredili smo izbor petih predmetov, ki imajo zvok podoben motečemu zvoku, vendar pravega nismo našli. Vedno znova je Srečka napeto prisluhnila, naposled pa je morala žalostno odkimati.

Slika 4: Predvajanje zvokov Srečki

Slika 5: Nabor predmetov/instrumentov, ki so podobni motečemu zvoku

4.2.6.1 Postavljanje in preverjanje hipotez otrok

Isabela: »Srečko moti zvok samo na plesnih vajah!« Obrne se na Srečko: »Kaj pa, če ti zvoke drugače slišiš takrat, ko plešeš? Ali ti slišiš zvoke bolj glasne zato, ker si ti manjša? Zvoki, ki so za nas tihi, so za Srečko glasni, ker je majhna!«

Dogovor s Srečko je bil naslednji: pripravimo plesno predstavo, kjer bomo skupaj zaplesali, zaigrali in skupaj preverili, če zvoke ob glasbi in plesu otroci slišijo drugače, ker so večji od nje.

Ob predvajanju videoposnetkov smo spoznali osnovne značilnosti valčka, polke, irskega stepa, baleta, kankana ter poseben ples Gangnam Style, ki je obnorel ves svet v minulem letu in tudi otroke iz naše skupine. Z otroki izberemo in se naučimo štiri različne plesne. Za vsak ples smo raziskali in naštudirali še inštrumentalno spremljavo z lastnimi glasbili, ljudskimi in otroškimi glasbili. Napoči dan, ko Srečki pokažemo naše plesne talente. Začeli smo z irskim stepom, nato z baletom, sledila je polka in za konec še Gangnam Style. Srečka je skupaj z nami veselo migala z rilcem in repkom, ki se je kar tresel, tako so jo srbele pete ob teh zvokih. Naenkrat pa je na sredi pesmi na ves glas nekaj rezko zaropotalo in preglasilo vse. Krivec je bil hitro najden: med inštrumente nedolžno skrita raglja. Srečka veselo potrdi, da je to hrup, ki ji ne da miru na plesnih vajah. Na lastna ušesa so se otroci prepričali, da ima raglja res moteč, raskav zvok. Ovrgli smo hipotezo, ki so jo postavili otroci, in ugotovili, da ta zvok moti tudi vse otroke in vzgojitelje in ne samo Srečke, ki je najmanjša.

Slika 6: Plesna predstava za Srečko

4.3 Druga etapa – blago

4.3.1 Tema vzgojiteljevega in otrokovega načrtovanja

Tema druge etape je raziskovanje niti, blaga in njegova uporaba.

4.3.2 Didaktične enote – vsebine

- Kaj lahko naredimo iz niti?
- Uporaba blaga.
- Spoznavanje in uporaba procesa šivanja in šiviljskega pribora.
- Obisk šiviljske delavnice.
- Merjenje telesa.
- Tkanje.
- Primerjanje, razvrščanje in urejanje blaga, oblačil.
- Plesno gibalno uprizarjanje z različnimi vrstami blaga.

4.3.3 Raziskovalno vprašanje

»Zakaj sem dobila niti in zakaj jih lahko uporabim?«

4.3.4 Področje kurikuluma

Poudarek na umetnosti v povezavi z vsemi kurikularnimi področji.

4.3.4.1 Globalni cilji

Gibanje:

- omogočiti otrokom, da spoznajo svoje gibalne sposobnosti;
- omogočiti in spodbuditi gibalne dejavnosti otrok.

Jezik:

- jezik kot objekt igre.

Umetnost:

- doživljanje, spoznavanje in uživanje v umetnosti;
- razvijanje estetskega zaznavanja in umetniške predstavljivosti;
- razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti.

Družba:

- spoznavanje ožjega in širšega družbenega in kulturnega okolja ter spoznavanje medkulturnih in drugih razlik.

Narava:

- spoznavanje tehničnih predmetov in razvijanje spretnosti na področju tehnike in tehnologije.

Matematika:

- razvijanje matematičnih spretnosti.

4.3.4.2 Cilji načrtovanih dejavnosti

Gibanje:

- otrok išče lastno pot pri reševanju problema;
- otrok razvija zaznavo prostora, kje in kako se telo giblje.

Jezik:

- otrok spoznava različne kontekste ob iskanju rešitev in odgovorov;
- otrok doživlja in spoznava komunikacijo za reševanje problemov pri postavljenih hipotezah.

Umetnost:

- otrok razvija umetniško predstavljalnost in domišljijo z zamišljanjem in ustvarjanjem;
- spodbujanje radovednosti in veselja do umetniških dejavnosti, spodbujanje doživljanja, izražanja in veselja do lepote;
- negovanje, spodbujanje in razvijanje čutnega doživljanja z usmerjanjem pozornosti v tipanje in opazovanje.

Družba:

- otrok spoznava, da odrasli, otroci in lutka pripadajo družbi in da so pomembni;
- otrok ima možnost razvijati sposobnosti in načine za vzpostavljanje, vzdrževanje in uživanje v prijateljskih odnosih z otroki, z lutko (reševanje problemov, dogovarjanje, razumevanje in sprejemanje stališč, vedenja in občutij drugih);
- otrok se seznaja z družbenim okoljem, poklicem.

Narava:

- otrok prepozna in uporablja tehnične predmete in procese, spoznava njihov namen ter v igri ponazarja njihovo delovanje;
- otrok se uri v tehničnih opravilih in razvija tehnično ustvarjalnost.

Matematika:

- otrok se seznaja s strategijami merjenja dolžine;
- otrok uporablja simbole za zapisovanje;
- otrok klasificira in razvršča.

4.3.5 Metode in oblike dela ter sredstva in pripomočki

Metode dela:

- igra,
- pogovor,
- odzivanje,
- odkrivanje,
- praktični del.

Oblike dela:

- individualna,
- skupinska.

Sredstva in pripomočki:

- lutka,
- niti,
- različne vrste blaga,
- lesene deščice, žeblički, kladiva,
- šiviljski pribor,
- risalni pribor,
- avdio-video tehnika.

4.3.6 Postavljanje in preverjanje hipotez otrok

Novo leto je minilo in otroci so se v vrtec vrnili z močnimi vtisi praznikov. Spraševali so, le kje in kako je novo leto preživela Srečka. Minilo je nekaj dni in Srečka se je s svojimi vtisi vrnila k nam. Otrokom je povedala, da je praznike preživela zelo delavno, da je s svojimi pujski plesala in pela na plesni reviji. Tudi sedaj imajo veliko dela, saj vadijo za glasbeno-plesno predstavo. Na plesni reviji je od prijateljev plesalcev dobila v dar škatlo, ki jo je prinesla s seboj, ker je sama ni in ni mogla odpreti. Otroci so bili navdušeni nad lepo okrašeno škatlo; preden so jo odprli, so si jo dobro ogledali in komentirali.

Slika 7: Le kaj je v škatli? (Ješe, 2014)

Izjave otrok (Odgovori otrok so v nalogi navedeni tako, kot so jih podajali.):

Lea: »A misliš, da so notr roglja?«

Srečka: »O, ne ragla!«

Lea: »Saj te razumem, Srečka.«

Ada: »Notr je ena lepa škatla.«

Lea: »Pojma nimam!«

Isabela: »A je morje not?«

Lea: »Prijatelji niso naredili kaj slabega, sigurno je kaj lepega v škatli.«

Isabela: »Tud, če potresem. Sigurno je nekaj lahkega in nežnega.«

Sofija: »Ne, nekaj težkega je notri!«

Eva: »Nekaj brenči.«

Sofija: »Slišim frfotanje.«

Srečka: »Nobenega frfotanja ne slišim.«

Sofija: »Odprimo jo!«

Skupaj so odprli pisano in z »diamanti« okrašeno škatlo. In kaj so našli? Našli so nekaj pisanega, puhastega in mehkega ... Tudi Srečka je bila presenečena nad vsebino v škatli. Le kaj je to in kako naj bi to uporabila v predstavi, ki jo pripravlja s svojimi učenci.

Slika 8: Le kaj je to? (Ješe, 2014)

Izjave otrok:

Srečka: »Zakaj sem to dobila in zakaj se to uporablja?«

Sofija: »Tole sem pa jaz že vidla, spominja na neki, kar ma mami.«

Nicole: »Srečka bo pa res še en problemček mela!«

Isabela: »Zakaj so ti plesniki dali Srečki to volno, če to sploh ni plesna reč? Ali je to plesna reč? Zakaj je ta volna sploh iz plesnice? Zakaj so te volnice tako kratke? Zakaj se uporabljajo, kaj delamo iz nitk za ples?«

Jaka: »Sešili oblekce za ples.«

Lan: »Za punce kakšne kiclce zašil.«

Jaka: »Zapestnice prijateljstva, okraske.«

Indija: »Deset nitk, bi jih spletili v kito, potem bi si s špango pripeli lase.«

Isabela: »Te vrvice vzeli v šopek nitk, bi jih razporedil, bi sešili dolg trak, bi potrebovali palčko, gor nalepili in se vrteli in plesali.«

Vita: »Dolg trak za gimnastiko, ga vzamemo lahko na telovadbo.«

Jan: »Bi naredl šal in kapo.«

Gaj: »Okraske za na smrekco.«

Isabela: »Vsak si naj poišče svoj prostor in potem razmisli in reče mamici, ko dobi idejo, naj jo v vrtcu pove.«

Otroci so doma predstavili problem, s katerim nas je soočila Srečka. Nekateri otroci so domov odnesli nitko, na katero so skrbno pazili in jo nato vrnil. Pri jutranjem krogu so povedali, kaj so s starši še ugotovili. Povzeli so podobne ugotovitve kot prejšnji dan, razen deklice, ki pove, da nitke uporabljajo šivilje, ko šivajo obleke. Dogovorimo se, da bomo v prihajajočih dneh obiskali šiviljsko delavnico, da vidimo, če res tam uporabljajo podobne niti, kot so iz Srečkine škatle.

Drugo etapo smo nadgradili z aktivnostmi in preverjanjem idej otrok: prepletajo niti, pletejo pajkove mreže, niti prepletajo v kite, ki so si jih deklice pripenjale v lase, dečki so jih uporabili namesto pasu, pritrdili so jih na palice ter ob glasbi z njimi zaplesali. Z nitmi so oblikovali in prepoznavali geometrijske like, črke, predmete. Marsikateri lik je Srečka prvič videla, saj ji matematika nikoli ni bila preveč pri srcu.

Slika 9: Oblikovanje likov

Napoči dan, ko se skupaj s Srečko odpravimo na obisk k šivilji. Otroci šivilji pokažejo niti in razložijo problem. Otrokom se je med samim obiskom porajalo veliko vprašanj: »Iz česa so niti?« »Kako nastane blago?« »Zakaj blago še uporabljamo?«

Da so otroci dobili vpogled v postopek nastajanja oblačila, je šivilja predlagala, da Srečki sešije krilo. Srečka si je krilo zamislila in ga opisala. Šivilja je po opisu naredila skico ter kroj. Po izbiri blaga je to urezala ter sešila krilce za prvo pomerjanje. Srečka je ugotovila, da ji je krilo malce preširoko in predolgo, zato ga šivilja popravi, da je kot ulito. Srečka krilo obleče, poravna račun s čokolado in z njim veselo odide nazaj v vrtec.

Na obisku ugotovimo, da se za šivanje uporabljajo daljše niti – sukanec, da iz niti tkejo blago v tkalnicah, da poznamo blago iz umetnih in naravnih materialov, da blaga ne uporabljamo samo za oblačila.

Slika 10: Šivilja izmeri Srečko (Ješe, 2014)

Pri obisku šiviljske delavnice si je nekaj otrok našlo zabavo v kupu odpadnega blaga, niti in gumbov. Kar nekaj kosov, koščkov smo odnesli s seboj v vrtec ter jih preučili s pomočjo povečevalnega stekla. Ugotovili smo, da se koščki blaga med seboj

razlikujejo ne samo po barvi in debelini, temveč tudi po strukturi tkanja, česar brez povečevalnega stekla ne opazimo. Zaradi močnega interesa otrok smo dejavnost nadgradili s spoznavanjem tehnike tkanja na statvah. Za lažjo predstavljivost tkanja smo si o tem ogledali kratek film. Za izdelavo statev smo uporabili leseno deščico, žeblice, vrvico. Otroci so s pomočjo šablone narisali pike ter v pike zabili žebličke. S pomočjo odraslega so napeli vrvico in jo zatrdili. Nato so si stkali svoj košček blaga. Srečka se ni mogla načuditi njihovi spretnosti, saj sama ni bila najbolj vešča pri prepletanju niti in njenim poskusom so se otroci dodobra nasmejali.

Slika 11: Izdelovanje preprostih statev

Slika 12: Tkanje blaga

Pri ogledu modnih revij, iskanju oblek za Srečko in nas smo ugotovili, da ima vsak izmed nas svoj čut za estetiko. Ker smo se že srečali s postopkom izdelovanja oblačila pri šivilji, smo vedeli, kaj storiti z velikimi polami papirja, svinčniki in šiviljskimi metri, ki smo jih dobili od Srečke. Podrobno smo si ogledali nekaj krojev iz modnih revij ter ugotavljali, kateri del oblačila prikazujejo. Ustvarili smo lastne kroje – načrte za oblačila.

Slika 13: Prijatelj priskoči na pomoč pri merjenju

Slika 14: Načrt za oblačilo

Slika 15: Skica oblačila

Glede na njihovo navdušenost in ustvarjalnost smo otrokom še ponudili blago. Sprva so se z blagom prosto igrali, se vanj ovijali in plesali. V naslednjih dneh so pričeli

po predlogi, ki so jo narisali, izdelovati kolaž. Nekateri so narisani načrt izrezali, prerisali na blago, ga nalepili na papir ter dodali okraske, gumbe in pentlje. Srečka je ob svojem obisku marsikateri okrasek sama predlagala, ga preizkusila na sebi, nato pa še na otrocih. Nekateri so tako z njo pridobivali izkušnje na področju modne stilistike, drugi pa so z zgibanjem blaga oblikovali oblačilo, ki so si ga zamislili ter nato nanj dodajali dodatke. Vsi so se nenehno obračali k Srečki, ki je bila zanje *arbiter elegantiarum* in jo prosili za mnenje in predloge k izboljšavam. Srečka jim je seveda rada ustregla, saj ji je laskala tolikšna pozornost.

Slika 16: Izdelovanje kolaža iz blaga

Slika 17: Izrezovanje delov oblačil po načrtu

Slika 18: Načrt in kolaž športnega dresa

Za nadgraditev dejavnosti in uresničitev otroških želja, da si naredijo pravo oblačilo, so nas v svet šivanja popeljale tudi pravljice: Kdo je napravil Vidku srajčico – Frana Levstika, Šivilja in škarjice – Dragotina Ketteja, Cesarjeva nova oblačila – H. C. Andersena. Za deklice smo izdelali enostaven načrt za obleko in za dečke kratke hlače. Z vsakim otrokom smo urezali blago za njegovo oblačilo, nato so šivali z iglo in nitjo. Na izgotovljeno oblačilo so slikali vzorce ter dodajali dodatke z lepljenjem. Srečka se ni mogla načuditi njihovi spretnosti pri šivanju ter okraševanju.

Slika 19: Šivanje športnega dresa

Slika 20: Poslikava športnega dresa

Slika 21: Šivanje plesne obleke

Za zaključek druge etape smo skupaj z otroki sosednjega oddelka pripravili modno pisto s pravo cat-walk glasbo in video posnetkom visoke mode na zidu. Srečka je bila na trnih od radovednosti, kakšne obleke nam je uspelo konstruirati. Dekleta so predstavila obleke z dodatki za različne priložnosti, celo ena poročna obleka je bila med njimi, fantje pa so v športnem duhu predstavili športne drese za nogomet, rokomet, košarko ... Srečka je bila več kot navdušena nad videnim, saj je našla zelo bogato izbiro zase, pa tudi za gospoda Rilka.

Slika 22: Modna revija

4.4 Tretja etapa – čevlji

4.4.1 Tema vzgojiteljevega in otrokovega načrtovanja

Tema tretje etape je raziskati, ugotoviti, od kje so kovinski delci, ki nam jih je prinesla Srečka in klasificirati, kakšno obutev poznamo in za kakšen namen jo uporabljamo.

4.4.2 Didaktične enote – vsebine

Za kaj uporabljamo kovinske delce?

Kakšno obutev uporabljamo za določeno priložnost?

4.4.3 Raziskovalno vprašanje

»Od česa ali koga so mali kovinski delci?«

4.4.4 Področje kurikuluma

4.4.4.1 Globalni cilji

Gibanje:

- zavedanje lastnega telesa in doživljanje ugodja v gibanju;
- pridobivanje zaupanja v svoje telo in gibalne sposobnosti.

Jezik:

- jezik kot objekt igre;
- razvijanje verbalne in neverbalne komunikacije.

Umetnost:

- doživljanje, spoznavanje v umetnosti;
- razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo;
- razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti.

Družba:

- oblikovanje življenjskih navad in spoznavanje razlik med življenjskimi navadami med različnimi družbenimi skupinami.
- seznanjanje z varnim in zdravim načinom življenja.

Narava:

- spoznavanje svojega telesa ter zdravega in varnega načina življenja.

Matematika:

- razvijanje matematičnega mišljenja;
- doživljanje matematike kot prijetne izkušnje.

4.4.4.2 Cilji načrtovanih dejavnosti

Gibanje:

- otrok išče lastno pot pri reševanju problema;
- otrok sodeluje v igralni skupini.

Jezik:

- otrok razvija jezikovno zmožnost;
- otrok razvija zmožnost domišljajske rabe jezika.

Umetnost:

- otrok eksperimentira z materiali;
- otrok se giba in pleše s celim telesom in posameznimi deli telesa;
- otrok izvaja ritmične vzorce s topotanjem.

Družba:

- otrok govori o svojih doživetjih;
- otrok spoznava različna zgodovinska obdobja.

Narava:

- otrok spoznava tehnične predmete in pripomočke.

Matematika:

- otrok klasificira in razvršča.

4.4.4.3 Metode in oblike dela ter sredstva in pripomočki

Metode dela:

- igra,
- pogovor,
- odzivanje,
- praktični del.

Oblike dela:

- individualna,
- skupinska.

Sredstva in pripomočki:

- lutka,
- kovinske zaponke,
- kovinski neti,
- obutev,
- oblačila,
- avdio video tehnika.

4.4.5 Postavljanje in preverjanje hipotez otrok

Srečka predstavi tretje raziskovalno vprašanje. Pokaže kovinske zaponke ter okrogle kovinske delce. Vsa ogorčena pove, da so ji prepovedali izvajati vaje v plesni dvorani, ker uničuje parket. Po parketu v plesni dvorani so naredili polno črt s temi kovinskimi delci. Dokler ne ugotovijo, od česa in od kje je to, ne sme več v tej plesni

dvorani poučevati plesnih vaj.

Slika 23: Otroci prisluhnejo Srečki

Izjave otrok:

Srečka ugrizne v kovinsko sponko.

Ada: »Ne, ni to za v usta!«

Andjelina: »To smo mi enkrat našli v beli sobi.«

Isabela: »To pa res ne vem, kaj je to.«

Jaka: »To je enako kot moj pas, samo da je manjše.«

Jan: »Ja, pas bo.«

Srečka: »Le kaj bi to bilo in od česa je?«

Lan : »To je iz kovine.«

Jaka: »Ja, sveti se, kovina je.«

Srečka: »Ali imate vi tukaj parket?«

Otroci: »Ja!« Gredo poizkusit, če pušča sledi.

Srečka: »Ali pušča sledi?«

Lea: »Ja ... pušča ... nehajmo ...!«

Isabela: »Joj, našli smo še eno ploščico, ki lahko oddrsa parket!«

Srečka: »O ..., to pomeni, da imate to, kar oddrsa parket, tudi vi ..., pustila vam bom to tukaj, da raziščete, nasvidenje.«

Jaka: »To rabijo za eno past, za eno glasbilo.«

Vita: »Mogoče jim je padlo iz kikl.«

Teo: »Mogoče je padlo iz zaves.«

Teo: »Krogci, ki se gor držijo.«

India: »Naramnice od oblekce, ko jih zategneš.«

Isabela: »To je en zatik, kaj če je to ključavnica.«

Manca: »Kaj, če je padlo dol iz reči, ki jo oni veliko uporabljajo?«

Ada: »Vprašajmo Srečko, če so jo slikal in tiste, ki so nastopal, da vidimo, če imajo oni to gor.«

Otroci so kovinske dele odnesli domov, da za pomoč prosijo starše. Dobili smo približno enak nabor idej, kot predhodno.

Isabela: »Jaz sem doma vprašala, pa so mi rekli, da bi bilo verjetno od kakšnega pasu, ko se odpne al podrgne, pol pa pade dol in drajsa po tleh.«

Jaka: »To jim odpada iz hlač.«

Slika 24: Iskanje kovinskih delcev

Kljub pomoči staršev otroci še niso ugotovili, da so to zaponke za čevlje in kovinski deli, skozi katere se napeljejo vezalke. Prišli so pa do zaključka, da jim te zadeve odpadajo z oblačil, ko močno in hitro skačejo na plesnih vajah.

V jutranjem krogu se z otroki pogovorimo, kako so oni oblečeni na plesnih vajah, ko trenirajo ples. Kar nekaj otrok iz skupine je vključenih v plesno gibalne urice.

Povedo, da deklice oblečejo drese ali pajke, majico in imajo obute copate, fantje oblečejo športne hlače, majico in obužejo copate. Med pogovorom se nam pridruži Srečka, ki sprva samo posluša, nato jo prosim, da nam še ona opiše svoje učence, kako so oblečeni. Njene plesalke so v plesnih oblekah, plesalci v elegantnih hlačah in srajcah, obužejo črne plesne čevlje.

Isabela: »Jaz imam v nahrbtniku plesno opremo, jo grem iskat, da pregledam.«

Vsi otroci prinesejo iz garderobnih omaric oblačila in obutev. Pregledovali so oblačila in obutev, zelo hitro ugotovijo, da so okrogli kovinski delci iz čevljev, skozi

katere so napeljane vezalke. Kovinske sponke pa zapenjajo pašček na čevljih s peto.

Slika 25: Tukaj je kovinski delček

Slika 26: Tudi moji čevlji imajo kovinsko zaponko

Lan: »To je pripeto na čevljih, to so uni krogci pr vezalkah!«

India: »Punce imajo na čevljih s petkami, norijo, padejo dol, fantje imajo pa un pr vezalkah.«

Naslednji dan povemo Srečki našo ugotovitev. V zahvalo nam Srečka za uspešno razrešitev naloge prinese prav posebne plesne čevlje, ki jih skupaj preizkusijo ob zvokih glasbe.

Slika 27: Od Srečke dobimo posebno lepe čevlje

Slika 28: Zaplešemo v novih plesnih čevljih

5 RAZPRAVA IN EVALVACIJA

5.1 Evalvacija uvajalnega obdobja lutke

Za nami je bilo prvo srečanje z lutko in naslednje dni je bila glavna tema pogovora v skupini »Kdo je to in od kje prihaja?« Nekateri otroci so vztrajno prepričevali druge otroke, da »je lutka, samo lutka«, ostali so jo doživeli kot živo osebo. V uvajalnem obdobju je lutka vsakodnevno prihajala v skupino. Prve dni so jo nekateri otroci samo opazovali in je niso spustili v svoj osebni prostor. Tudi ostali so bili bolj zadržani do nje in so komunicirali z njo bolj z razdalje. V času, ko je lutka živela z nami, se je med otroki in lutko spletla posebna vez. Sprejeli so jo za svojo prijateljico, ki ji zaupajo, ji verjamejo, jo imajo radi in so ji pripravljeni pomagati. V času, ki ga je preživela z nami, jim je podrobno opisala, od kod prihaja, svoje življenje na vasi, svoje navade, svojo

družino: brate, sestre in kaj jo je prineslo v Ljubljano.

Otroci so se je sprva dotikali, jo božali, ko jih je obiskovala, so ji podarili risbice, komplimente: kako lepe čevlje ima, obleko, lase, zapestnico, modre oči. Srečka se je sramežljivo nasmihala in se zahvaljevala za komplimente, obenem pa je tudi sama opazila, da ima Isabela svilene laske, podobne njenim lastnim. Šele kasneje so se z njo spuščali v debate, v opisovanje svoje družine ter njihovih navad in ji pripovedovali prigode od doma, jo spraševali za nasvete in njeno mnenje. Otroci so ji opisali naše navade v vrtcu, pravila skupine, dnevno rutino. Srečka se je čudila, kako uspeva tako živahnim otrokom vedno lepo pospraviti igrače, saj so njeni bratci in sestre doma vedno puščali vse razmetano.

Ko jo je kdo od otrok pocukal za lase, ji vtaknil prst v rilec, je Srečka takoj zacvilila od bolečine in se umaknila, drugi pa so ji pristopili v bran, zato je porednež hitro odnehal.

V začetku uvajalnega obdobja smo se strokovne delavke srečale s težavami animacije, predvsem kako ohraniti lutko živo, pogledi so nam švigali po ostalih otrocih, ki niso bili v gruči okoli Srečke, kam obrniti Srečko, ko te otrok naslovi z imenom ...

Tudi strokovne delavke potrebujemo malo časa, da »pademo not«, kljub temu da je za nami izobraževanje v animaciji, večletna animacija različnih lutk in trening pred ogledalom, se moramo vsako leto na novo izuriti v animiranju nove lutke.

Za pridobitev verodostojnih informacij, kako smo opravili svojo animacijsko, komunikacijsko nalogo, smo ob zaključku uvajalnega obdobja postavili otrokom vprašanje: »Zakaj vam je Srečka všeč?«

5.1.1 Izjave otrok

Lea: »Meni je Srečka všeč, ker je luškana in ima vedno zabavne ideje.«

Andjelina: »Je ful prijazna.«

Indija: »Zabavne ideje ima, velikokrat pride, ima nasmejan obraz.«

Zara: »Ima dobre ideje, ker hodi k nam v vrtec.«

Nicole: »Se lepo smeji, želim, da spozna morje.«

Sofija: »Ima skoz nasmejan obraz in zna delat smešne trike.«

Manca: »Ker nam je okrasila vrtec.«

Isabela: »Je zelo navihana, ker je srečna, ker zaupa vse težave.«

Gaj: »Všeč mi je, ker me nasmeji.«

Jan: »Mi je všeč oblekica.«

Teo: »Ima novo oblekco, vedno pride k nam, ima lepe oči.«

Manca: »Lepo oblekco ima.«

Renato: »Imam jo rad.«

Ada: »Lepe čevljičke ima in oblekco in blond lase.«

Eva: »Ima tko lepe laske, čevlje, pa oblekco, pa vse, učke in usta, vseč mi je, rada jo imam.«

5.2 Evalvacija prve etape

Preden nam je Srečka zastavila prvo raziskovalno vprašanje, smo se s sodelavko veliko ukvarjali s tem, kako in s čim bomo začeli načrtovano etapo. Otroci so nastopili s svojo spontanostjo in neobremenjenostjo. Eden od otrok je kihnil v pravem momentu in smo imeli že tukaj zvoke, ki jih lahko proizvedemo z lastnim telesom: kihanje, kašljanje, ploskanje, topotanje, tleskanje z jezikom, prsti in srčni utrip. Predvsem fantom je bilo zelo zabavno »prdenje«, riganje in smrcanje, otroci so o tem povedali veliko prigod od doma, kar jih je zelo zabavalo in nasmejal. Da razrešimo uganko, ki nam jo je zastavila Srečka, smo uporabili vse predmete, ki so nam bili na voljo v igralnici, in predmete, ki so jih otroci prinesli od doma. Tukaj so bili zelo inovativni tudi starši, posneli so veliko zvokov, ki so prisotni v domačem okolju: spuščanje vode v WC-ju, zvok mešalnika, jok in cepetanje otroka ... V skupini smo imeli pestro zbirko zvokov. Iz zbranega odpadnega materiala smo izdelali zbirko glasbil ter se preizkusili z ustvarjanjem lastne glasbe. Ob poslušanju različnih zvrsti glasbe: instrumentalne, vokalne, pop glasbe, ljudskih in otroških pesmi so otroci v poustvarjalnih in ustvarjalnih dejavnostih ustvarjali na glasbo s plesom, gibom, z risanjem so ponazarjali hitrost ritma, zvočno barvo, ugotavljali, zakaj pri počasni glasbi ne moremo hitro plesati in obratno. Skozi igro so slušno in vidno prepoznavali različne inštrumente.

Pri poslušanju zvokov narave in okolja so ugotovili, da so zvoki, ki izhajajo iz narave brez vmešavanja ljudi po večini zelo prijetni: žuborenje potoka, valovanje morja, ptičje petje, oglašanje murnov, dež, veter, prasketanje ognja ... Manj prijetno se slišijo zvoki narave ob ekstremnih dogodkih, kot sta grom in strela. Zelo moteče zvoke pa proizvaja človek s svojimi tehnološkimi dosežki, npr. ropot delovnih strojev, promet (letalo, helikopter, vlak, avtomobilska hupa) ...

Tema zvok, ki smo jo uporabili v raziskovanju prve etape, je otrokom nudila raznovrstne dejavnosti, ki so zaobjemale vsa kurikularna področja, najmočnejše je bila zastopana umetnost – glasba in ples, malo manj likovno ustvarjanje. Matematika, gibanje, jezik, narava so bili enakovredno zastopani, v manjšem obsegu je bila zastopana družba. Pri raziskovanju zvokov je bilo veliko prehajanja in sodelovanja s

sosednjo skupino otrok. Skozi potek prve etape so otroci imeli možnost aktivne vloge, kjer predlagajo svoje zamisli oz. možne rešitve problema, bili so sooblikovalci, pobudniki pri načrtovanih nadaljnjih dejavnostih.

Otroci so z raziskovanjem zvokov postajali zelo pozorni na zvoke, ki jih pred tem sklopom dejavnosti niso zaznavali, na kar so nas opozorili tudi njihovi starši.

5.3 Evalvacija druge etape

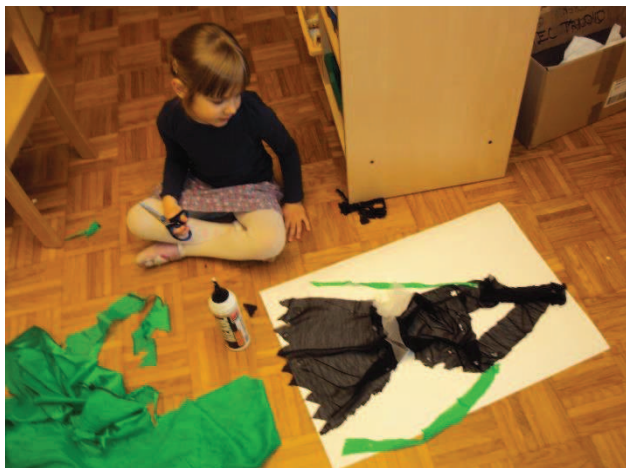
V drugi etapi se nismo ubadali s tem, kako bomo začeli, temveč smo se sami prepustili otroški domišljiji in močnemu pričakovanju, kdaj nas bo obiskala, saj so se v tednu po praznikih veliko spraševali, kje je Srečka in kaj počne. Obiska Srečke so se vsi zelo razveseli. Čustven moment ob prihodu je bil močan, Srečka je morala sama prekiniti objemanje, božanje, poljubljanje, da nam pokaže, kaj je prinesla s seboj.

Vsi otroci so bili zelo inovativni z idejami, zakaj bi niti uporabili in kar nekaj časa smo se ukvarjali s tem in ustvarjali.

Pri obisku šiviljske delavnice so otroci spoznali postopek izdelave krila, pripomočke za izdelavo, uporabo drobnega materiala, da so niti kot odpadni produkt pri izdelavi določenega izdelka in zakaj se nit uporablja. V začetni fazi je bila koncentracija otrok močna, vendar je bil za nekatere otroke obisk predolg in so si našli drugačno igro. Ogledovali so se v velikih ogledalih, uprizarjali gibe s telesom in obrazno mimiko. Veliko pozornost so otroci namenili kupu odpadnega blaga v delavnici in večino kupa smo odnesli v vrtec, kjer smo si s pomočjo povečevalnih stekel podrobno ogledali teksturo blaga. Otroci so poleg blaga s povečevalnimi stekli pregledali skoraj vse predmete v igralnici in čistočo rok svojih prijateljev. Igra s povečevalnimi stekli jim je bila zelo zanimiva in postali so pravi detektivi čistoče. Ker je otrokom bilo zanimivo, kako se niti prepletajo in kako se to naredi, smo si izdelali enostavne statve. Pri vpenjanju niti so nekateri otroci imeli težave, prav tako tudi s prepletanjem vrvic. Pri tej dejavnosti so dominirali otroci z veliko vztrajnostjo in natančnostjo. Nekateri so stkali cel košček blaga, drugi so stkali nekaj vrstic. Vsi otroci so se kljub njeni zahtevnosti želeli preizkusiti v tej nalogi. Srečka je otrokom prinesla material za risanje krojev – načrtov, večina otrok je to takoj povezala z obiskom šiviljske delavnice. Pri merjenju telesa je bila opazna močna sodelovalna igra za skupen cilj z razdelitvijo dela in prevzemanjem različnih vlog. Pri tej nalogi so se otroci soočili s težavo, kako se naj izmerijo, kakšne simbole naj uporabijo za zapis. Dogajanje smo opazovali in prepustili otrokom, da sami poiščejo rešitev. Prihajalo je do zelo zabavnih situacij, ko so otroci poskušali izmeriti svoje telo. Rešitev so poiskali sami z medsebojno komunikacijo, s

posvetovanjem, pomagali so drug drugemu. Za zapis izmerjenih dimenzij so uporabili različne simbole: številke, črke, pike, črtice. Pri njihovih zapisih je bila razvidna razlika glede poznavanja in uporabe simbolov za zapisovanje ter predstave za dolžino. Pri izdelovanju kolaža je bila videna ustvarjalnost, spretnost in inovativnost otrok. Veliko pozornosti so polagali barvi blaga. Zanimala jih je tipna zaznava, ali je blago gladko ali grobo na otip. Pozorni so bili na vzorce, potiske in prosojnost. Deklice so izbirale tanke, prosojne, cvetlične vzorce za krila ali obleke. Dečki so se odločali za enobarvne vrste blaga za športne drese. Pri tej dejavnosti je bilo veliko komunikacije, opazovanja drugih izdelkov in upoštevanja mnenja Srečke. Pri zadnjem sklopu dejavnosti šivanja lastnih oblačil in pripravi na modno revijo je bilo med otroki čutiti veselje, zadovoljstvo in ponos pri vihtenju šivanke in med hojo po modni pisti.

Druga etapa je bila obsežna in raznovrstna, otrokom je ponujala veliko ustvarjalnosti, inovativnosti, vztrajnosti. Otroci so se urili v drobni prstni tehniki – finomotoriki in uporabljali logično sklepanje. Pri jeziku so se srečevali z neznanimi besedami in so krepili svoj besedni zaklad. V tej etapi so bila vsa kurikularna področja enakovredno zastopana med posameznimi dejavnostmi ali z medpodročnim povezovanjem. Od staršev smo dobili veliko pozitivnih povratnih informacij o pridobljenih izkušnjah in spretnostih otrok. Otroke smo tako navdušili za šivanje, da so tudi doma mame in babice morale pripraviti šivalne pribore, kose blaga, skupaj so izdelovali oblačila za najljubše punčke in medvedke.

Slika 29: Deklica ob svoji kreaciji

Izjava deklice ob občudovanju svoje kreacije: »Srce mi poje, ko gledam, kaj sem ustvarila«!

Evalvacijo smo naredili tudi skupaj z otroki. Otrokom smo postavili vprašanje: »Kaj vam je bilo najbolj všeč, ko smo raziskovali, zakaj uporabljamo niti in kaj lahko iz niti

naredimo?»

5.3.1 Izjave otrok

Manca: »Men je bilo čist vse všeč, čist vse, ko smo delal obleke, na modni pisti, kar smo delal za modno revijo.«

Renato: »Še enkrat bi ponovil!«

Matic: »Men je bilo najbolj, ko sem hodil po odru.«

Leon, Monika, Eva, Jan, Gaj, Aleksander: »Men je bilo všeč čist vse.«

Andjelina: »Men je bilo vse všeč, ko smo obleke delal, okraski, bleščice.«

Nikol: »Vse mi je bilo všeč, drugič bi še disko kroglo mel, da se sveti.«

Jaka: »Bilo mi je vse všeč, ko smo bili na odru, punce, fantje. Dobro sem se počutil.«

Isabela: »Najbolj mi je bilo všeč, ko smo Srečki to pripravil, naše iznajdbe, kako smo delal obleke, predstavitev mi je bila zelo všeč. Res, res, da smo vsi prišli na oder, edino si še želim, da še ponovimo.«

5.4 Evalvacija zadnje etape

Časovno je bila to najkrajša etapa, otroci so skozi podane domneve hitro prišli do zaključka.

V začetni fazi raziskovanja smo odgovore iskali v knjigah, raziskovali so, kako pridobivamo kovino, za kaj jo uporabljamo. Pri tem raziskovanju so bili močneje vpeti dečki, deklicam je bila bolj zanimiva končna uporaba, s katero imajo izkušnje – modni dodatki. Pri vseh nadaljnjih dejavnostih je bila vpletenost otrok podobna kot predhodno, dečki so bili bolj vpeti v tehnične postopke, deklice že v končni produkt. V tem sklopu dejavnosti nam je bila knjiga vir informacij in najpomembnejši pripomoček. Zelo zanimivi so bili otrokom čevlji, ki jih je prinesla Srečka. Po čevljih so posegale tako deklice kot dečki. Zelo radi so v njih zaplesali in se ogledovali v ogledalih.

5.5 Obnova celoletne zgodbe

Z obnavljanjem zgodbe odrasli iz oddelka dobimo povratno informacijo od otrok: Kaj so otroci usvojili? Kaj se jim je najbolj vtisnilo v spomin? Ali znajo nanizati zaporedje dogodkov v celoletnem projektu?

Otroke povprašava: »Kakšne »problemčke« je imela Srečka v tem letu?»

Izjave otrok:

Eva: »Ni vedla Srečka, kje je glasbena šola, mi smo jo pripeljali do tja.«

Jaka: »Imela je en tak glas, da ni mogla plesat.«

Nicole: »Prvo smo raziskovali za Srečko in ji pomagali priti do glasbene šole.«

Ada: »Prvo smo raziskovali glasbila.«

Zara: »Iskali smo zvok.«

Eva: »Zvok ragle.«

Manca: »Plesali smo, pol je bil pa zvok ragle, pol je pa ona rekla stop.«

Andjelina: »Nitke je prinesla.«

Jan: »Rekli smo, da bi to bilo lahko za šivat.«

Isabela: »V beli sobi smo se usedli na tla v krog. Vsak je povedal svojo idejo, pol smo probal šivat.«

Manca: »Ko smo šivali, smo pol Srečki naredil presenečenje.«

Andjelina: »Predstavo.«

Manca: »Ne, modno revijo.«

Jaka: »V čevljih so bili krogci in kvadrati.«

Isabela: »Imeli smo zvočno, šivalno, čevljarsko, odpadalno zmešnjavo s Srečko.«

Otroci so z dopolnjevanjem drug drugega obnovili pravilno zaporedje dogodkov in ključnih zapletov skozi vse leto.

5.6 Lutka kot otrokova prijateljica

Lutka, glavni junak – protagonist je bila celoletno motivacijsko sredstvo. Otrokom je bila konkretna spodbuda, ki je prišla v vrtec in je z otroki živela in postala njihov najboljši prijatelj. Skozi sproščeno igro jim je sporočala, da so enakovredni udeleženci v skupini in jim ob tem nudila sproščeno, zanimivo obliko podajanja in osvajanja novih znanj in spoznanj. Pomagala jim je premagovati strah pred neznanim, ob njej so se hitreje opogumili, postali aktivni udeleženci, kar je pripomoglo k njihovemu spontanemu učenju in raziskovanju.

Lutka je otroke čustveno prevzela, vplivala na bogatenje otrokovega razvoja, postala njihov zaupnik in zaveznik. Otrokom je pomagala pri komunikaciji, odkrivanju, kreativnem ustvarjanju, raziskovanju, jim privzgjajala pozitiven odnos do življenja, jih učila delovnih navad, spoštovanja, spoznavanja in ljubezni. Ob lutki so se otroci lažje identificirali, ker je bila njim enakovredna. Ob tem so krepili in spodbujali čustva. Krepili so čutenje, empatičnost, domišljijski svet, kar je vplivalo na njihovo kreativnost. Njena magičnost je aktivirala otroka pri učenju in vzgoji, ko smo jo uporabili kot pedagoško

sredstvo. Lutka je nastopila z vso svojo čarobnostjo in v oddelku postala protagonist. Tukaj je bilo pomembno naše zavedanje, da je otrok ustvarjalec, raziskovalec v igri, ki je individuum, ki deluje na sebi lasten način.

V izvedbenem kurikulumu je bila lutka celoletno motivacijsko sredstvo, konkretna spodbuda, ki je otroke popeljala v proces raziskovanja, odkrivanja, spoznavanja. Otroci so samostojno izbirali materiale, orodja, vire, pridobivali izkušnje, predlagali vsebine in krojili pot do zastavljenega cilja. Ko so skozi igro lutki razrešili problem, so s tem krepili samopodobo in gradili samozavest. Z lutko so skozi proces verbalno in neverbalno komunicirali, razvijali spontano besedno izražanje, kar je pripomoglo pri izboljšanju govora. To smo otrokom omogočali skozi otrokovo lastno aktivnost in ustvarjalnost v bogatem učnem okolju, prilagojeno na njemu lasten način.

S pomočjo lutke – protagonista smo otroke pripravili in jim olajšali pot na t. i. vseživljenjskem učenju in jih pri tem spodbudili pri razvoju na vseh področjih razvoja in jim pripomogli pri razvijanju lastnih potencialov. Lutka je z njimi delila namišljene dogodivščine in resničnosti sveta. Lutka je kot metafora združevala stvarne in nestvarne svetove.

5.7 Vloga otroka in vzgojitelja

Pri našem delu nam je bil najpomembnejši otrok. Otroci so s hevristično metodo samostojno raziskovali, odkrivali, spoznavali, izbirali materiale, orodja, vire, pridobivali izkušnje, predlagali vsebine. Imeli so možnost izbire in s tem bogatili svoj domišljjski svet. Na poti izkustvenega in problemskega učenja so sami postavljali hipoteze ter jih preverjali, kar jih je privedlo do zaključka. Z neposredno izkušnjo, s katero so bili prepleteni, so se srečevali z vsemi spektri socialnih situacij in jih preko čutov in čustev prenašali iz domišljije v realni svet, kar jih je kalilo za življenje. V procesu raziskovanja so bili ves čas aktivni in ustvarjalni. Cenčič in Cenčič (2002) pravita, da igrajo vlogo aktivnega raziskovalca, ko v različnih situacijah raziskujejo, iščejo odgovore na kompleksna problemska vprašanja, ki so sestavni deli njihovega življenja. Takšen pristop dela pri otrocih uresničuje vzgojne cilje, saj s tem razvijajo intelektualne sposobnosti, znanstveno mišljenje in jih spodbuja za reševanje problemskih situacij. S tem se povečuje njihova motivacija za učenje, saj je raziskovanje povezano z okoljem in neposrednimi izkušnjami otrok.

Pred nastopom lutke v oddelku smo odrasli sodelovali pri snovanju projekta pri vseh njegovih elementih. Z nastopom lutke v oddelku je odrasel raziskovalec, ki se je neprestano izobraževal glede na zastavljene teme, iskal materiale glede na postavljene

hipoteze otrok, kar je pripomoglo pri osebni in profesionalni rasti posameznika. Vzgojitelj izraža svojo učinkovitost in sposobnost glede na izzive in razvoj projekta. Pri tem smo bili soočeni s povezovanjem z drugimi strokovnimi delavci, z njimi smo delili izkušnje, sprejemali kritično vrednotenje drugih, kar je eno od zagotovil za zagotavljanje kakovostnega pedagoškega dela.

Pri realizaciji projekta je bil odrasel animator lutke, ki ji je vdahnil življenje in posodil svojo dušo. V rokah animatorja je lutka oživela, če se je njegova energija prelila v lutko. Da je lutka oživela, da je postala čarobna in magična, smo ji morali nameniti vso pozornost, zlasti s pogledom, drugače je lutka ostala mrtva. Komunikacija skozi lutko, ki smo jo s tem povzročili, je prijaznejša kot komunikacija vzgojitelja iz oči v oči. In prav s tem je lutka postala prijazen posrednik in pomočnik (Korošec, 2006). Da pa vse to dosežemo, mora lutka verjeti »... /v čarobno preobrazbo, veruje v moč lutke« (Majaron, 2000 str. 108).

Odrasli smo poskrbeli za ažurno obveščanje staršev o poteku raziskovanja in ostalega dogajanja v skupini. Obveščanje staršev je potekalo preko »Google« skupin – spletne pošte, preko oglasnih desk v igralnicah, s pedagoškimi mapami, z razstavljenimi fotografijami ob zaključku posamezne etape, vsakodnevnimi kratkimi pogovori. Ob zaključku projekta/šolskega leta smo naredili za vsakega otroka CD, kjer je bil preko fotografij in kratkih filmov razviden ves potek raziskovanja .

5.8 Vloga staršev

Vloga staršev je bila pri našem delu na nivoju oddelka in vrtca zelo pomembna, saj so skozi celoten potek raziskovanja vpeti v dogajanje skupine. Za dober odnos s starši smo poskrbeli odrasli z odprto komunikacijo od prvega dne, ko so starši in njihov otrok prestopili prag vrtca.

Na sodelovanje s starši je vplival stil in pristop vzgojitelja ter pomočnika vzgojitelja iz oddelka, interes, angažiranost pedagoških delavcev in staršev otrok iz oddelka ter sprotno obveščanje strokovnih delavcev o poteku PDL-zgodbe.

Samo vključevanje staršev v PDL je prineslo v vrtec nove oblike sodelovanja. Pomembno je, da starši spoznajo lutko in se seznaniijo z njeno zgodbo, da jo lahko tudi oni začutijo. Starše obveščamo o poteku projekta preko »google« skupin, oglasnih desk, zapisov dejavnosti na oglasnih panojih, pedagoških map, pripravljali smo slikovne predstavitve dejavnosti in izdelke otrok. Z delnim obveščanjem so poskrbeli otroci sami, ko so v domačem okolju pripovedovali in razlagali, kakšne »problemčke« ima lutka.

Z močno angažiranostjo otrok, da so pomagali lutki razrešiti problem, smo obenem spodbudili tudi starše, da so se aktivno vključevali v proces raziskovanja skupaj z otrokom pri odkrivanju in raziskovanju posamezne etape.

Projektno načrtovano delo nam je omogočalo, da so se starši vključili v sam proces dela, kjer so pokazali svoje znanje, veščine in sposobnosti, ki jih imajo in so hkrati doživeli otroke v drugačni luči. Skupaj z otroki so zbirali in prinašali materiale, ustvarjali izdelke in se udeleževali različnih srečanj na neformalni in formalni ravni srečanj. Glede na njihove odzive jim je bilo najpomembneje, da so se otroci s pomočjo zgodbe in lutke dobro počutili v skupini ter pridobivali nove izkušnje.

5.8.1 Misel starša o lutki

Mama dečka: »Lutka v vrtcu je krasna vez, ki se vzpostavi med otrokom in vzgojiteljem v vrtcu. Skupaj raziskujejo njim neznana področja, rešujejo probleme, se igrajo in seveda tudi potolažijo, ko pride do kakšnih konfliktov med otroki samimi. Mojemu sinu se je najbolj vtisnila v spomin papiga Perlita. Vsak dan je komaj čakal, da jih obiše in z navdušenjem pripovedoval o njenih vragolijah, ki jih je počela v vrtcu. Tudi doma smo skupaj spoznavali njen amazonski svet, režiserje, kako se naredi film ... Še danes, po skoraj dveh letih, me včasih vpraša: "Ali misliš, da bo Perlita še kaj prišla k nam na obisk?"«

Mama deklice: »Med hčerinim 5-letnim obiskovanjem vrtca in s tem spoznavanjem s 5 različnimi lutkami (mornar Karlo, Minu, ovčka Jagoda in pastir Cene, papiga Perlita in režiser Ferdo ter pujsa Srečka) z možem ugotavljava, kakšno izredno moč imajo ... Otroke zapeljejo, izzivajo in spodbujajo in z njimi ostanejo tudi potem, ko zapustijo vrtčevski prostor ...«

6 SKLEPNE UGOTOVITVE

V diplomski nalogi smo si zastavili naslednje cilje:

- slediti vlogi lutke in njeni zgodbi skozi oči otroka, ki je aktiven raziskovalec in s svojimi predvidevanji oz. postavljenimi hipotezami narekuje potek dogajanja v skupini;
- razvijati celostno področje otrokovega razvoja z vsemi sredstvi;
- pridobivati kompleksnejše socialne veščine preko komunikacije z lutko.

Pri našem delu je za nas bil središče v prvi vrsti otrok, ki s svojo radovednostjo

raziskuje, si zastavlja vprašanja in jih nato preverja. S tem si ustvarja kompetentno komunikacijsko okolje v življenjskem in socialnem okolju, kar ga vodi v medgeneracijski, medkulturni socialni dialog. Otrok je vzpostavljajal model vseživljenjskega učenja skozi igro v predšolskem obdobju. Na ravni celotnega vrtca smo strokovni delavci s skupnim načrtovanjem dosegali visoko motivacijo pri sledenju ciljev. Sistematično smo spremljali in usmerjali dejavnosti glede na njihovo potrebo, potencialne, individualnostjo in njihovim lastnim pristopom. V svoji komunikaciji smo se posvetili odnosu z otrokom, saj je socialna interakcija ključni dejavnik v otrokovem razvoju. To smo dosegli z upoštevanjem otroka kot individuuma, z medsebojnim harmoničnim sodelovanjem, z vzpostavljanjem čustvene note pri posamezniku. Pri tem nam je v veliko pomoč tudi lutka, saj je njena čarobnost in magičnost vplivala pri osvajanju socialnih spretnosti in je obenem bila sredstvo za izražanje čustev, kar je za otroka dandanes v zahtevni družbi zelo pomembno. Skozi sam proces uvajanja lutke so jo otroci sprejeli za svojo prijateljico, med njimi se je spletla čustvena vez. Postala je ljubljena otrok in odraslih. Lutka je postala prijazna avtoriteta, ki vse zna in vse ve. Način dela in komunikacija z lutko je spodbujala kreativno izražanje, bogatila socialno noto in pripomogla pri vzpostavljanju močnih čustvenih vezi med njimi samimi, lutko in nami v skupini.

Otroci so bili sooblikovalci dejavnosti, bili so slišani in upoštevani s svojimi idejami in predvidevanji. Skozi zapise otrok v praktičnem delu je razvidno, da so otroci bili sooblikovalci dejavnosti, ki so narekovale zaporedje, ki nas je pripeljalo do načrtanega cilja.

Projekt je potekal skozi vse leto in je celoletni projekt na nivoju celotnega vrtca. Potek izvedbe projekta se od oddelka do oddelka razlikuje, npr. nekateri oddelki so v zaključni fazi druge etape prišli do oblačila, vendar so jih otroška predvidevanja pripeljala do zgodovine oblačenja in so raziskovali – rimske toge. Skozi celoletni projekt, ki smo ga izvedli, smo vključili vsa kurikularna področja z medpodročnim povezovanjem s poudarkom na umetnosti in njenima pod-področjema glasba in ples.

Otroci so skozi igro, skozi prijetno izkušnjo – lutko, z izkustvenim in problemskim učenjem pridobivali spretnosti na vseh področjih razvoja: kognitivnem, socialnem in psihomotoričnem. Z akcijskim raziskovanjem so pridobili znanje in informacije. Razbrane informacije so vključili v svoja razmišljanja, ustvarjanja ter jih uporabili skozi komunikacijo in kreativnost. Skozi različne dejavnosti so se seznanili s temeljnimi dejavnostmi človekovega delovanja, s tehniko, z umetnostjo, s kulturo ... Skozi konkretno zastavljene dejavnosti so pridobivali izkustva, rokovali s tehničnimi pripomočki in materiali, izražali in ustvarjali na področju umetnosti, spoznavali okolje in kulturnega dogajanja.

Zgodba je omogočala zaplete, raziskovanje in je otrokom nudila opazovanje sveta z vsemi čutili. Odvijala se je kot resnično dodajanje v življenju skozi oči otroka. Skozi sam potek zgodbe so bogatili domišljijo, kar se je odražalo na kreativnem ustvarjanju. Teme in materiali, ki smo jih odrasli izbrali na skupnih srečanjih, so otrokom omogočili lastno raziskovanje, odkrivanje in ustvarjanje. S preverjanjem lastnih hipotez in predvidevanj so dosegli močno osebno participacijo in vpetost pri vsebinah. Z razrešitvijo zastavljenega raziskovalnega vprašanja so gradili na samozaupanju in doživljali osebno zadovoljstvo ter krepili sposobnost reševanja problema.

Skozi izvedbeni praktični del smo preverili raziskovalna vprašanja:

- Kako lutka kot motivacijsko sredstvo spodbuja pri akcijskem raziskovanju in pridobivanju temeljnih vedenj, znanj in izkušenj predšolskega otroka?
- Kako izbrani materiali spodbujajo ustvarjalne in raziskovalne dejavnosti?
- Kateri dejavnik je najmočnejši, ki spodbudi močno participacijo otrok?

Vloga lutke je, da je na igriv način prevzemala vlogo vzgojitelja, ki otroka skozi igro moralno poučuje, ga motivacijsko spodbudi in obenem pritegne še vzgojitelja. Lutka je omogočala otroku razumevanje stvari iz več zornih kotov, med drugim je sprožila močna čustva, ki jih ob tem doživlja. Ko je lutka z njimi živela, so se vsi nanjo močno navezali in ko jih je prosila še za pomoč, se je sprožila empatija, solidarnost. Le kdo ne bi pomagal najboljšemu prijatelju? Lahko rečemo, da je imela lutka močno vlogo pri spodbujanju otrokove osebne rasti in pri spodbujanju njegovih čustev. Otrokom je omogočala, da so lahko svoje spretnosti vsakodnevno udeleževali ob močnih spodbudah skozi igro. Skozi igro so pridobivali znanja in spretnosti, ne da bi se tega zavedali.

Pomemben motivacijski dejavnik je bila pri projektnem delu z lutko zlasti posrečena izbira materialov. Že sami materiali so nam nudili motivacijo za raziskovanje, manipuliranje, vendar jih nismo precenjevali. Material nam je ponujal širok spekter odkrivanja in oblikovanja glede na interes in sposobnosti otrok, nudil nam je raznovrstne dejavnosti na različnih področjih. Sam izbor materiala je pomemben element, od njega je odvisno zaporedje dogodkov, proces zgodbe, katere človekove dejavnosti bomo preko materiala spoznavali. Poleg Srečke je otroke motiviral izbrani material, jim nudil pestrost pri pridobivanju izkušenj in znanj. Z izbranim materialom smo ustvarjali ustvarjalne dejavnosti, ugotavljali smo, kakšen pomen in namen ima za nas ter spoznali, za kaj in kako ga uporabljamo.

Še važnejši, pravzaprav poglobilni dejavnik pa je bila komponenta čustvene navezanosti. Skozi vse leto se je med otroki in Srečko razvijalo močno prijateljstvo, kar je posledično vodilo do močne participacije otrok pri dejavnostih skozi vse leto, otroci so lutko sprejeli za svojo, jo vzljubili, ji pomagali in se z njo pogovarjali kot z živo osebo.

Visoka raven empatije se je namreč kazala v njihovi pripravljenosti, da bi Srečki naredili veselje in ji pomagali rešiti težavo, pri čemer so dali duška svoji domišljiji. Pri načrtovanju posameznih dejavnosti smo poskušali upoštevati, uporabiti čim več otroških idej in predvidevanj. S spretnim animiranjem, odzivanjem, načrtovanjem in realizacijo dejavnosti smo otroke pripeljali do načrtanih ciljev, ne da bi pri tem izgubili izpred oči bistva vloge lutke v otroških očeh, kot jo povzemajo naslednje besede:

»/.../ verjeti v moč lutke, verjeti v moč umetnosti, sprejeti umetnost kot obliko očiščenja duše, kot vir pozitivne energije, ki se pretaka iz roda v rod, ki je kot spirala človekovega duhovnega vzpona. Prav oblike komunikacije skozi umetnost so del vzgojiteljevega vsakdana, da z njimi povezuje najrazličnejše vsebine. /.../ njena naivnost, neposrednost in sposobnost, da pogleda v otrokovo dušo, bo zadržala prednost v sproščeni komunikaciji z najmlajšimi in vlogo sporočevalca najbolj delikatnih vsebin, kot so droga, seks, goljufija pri najstnikih, če jim je lutka ponujena na pravi način. Z vero v njeno moč, ker je odkrita in zna razkrinkati vsakršno hipokrizijo odraslih« (Majaron, 2014, str. 1).

VIRI IN LITERATURA

- Antič, S. (2009). *Indikatorji zadovoljstva staršev z vrtcem*. Magistrska naloga. Koper: Fakulteta za management.
- Antič, S. (2012). *Letno poročilo Vrtca Trnovo 2012*. Ljubljana: Vrtec Trnovo.
- Antič, S., Komljanc, N., Gobec, D., Garvas, M. in Kolar, M. (2013). *Pedagoška inovacija: didaktični zemljevid*. Ljubljana: Vrtec Trnovo.
- Antič, S., Gobec, D., Garvas, M. in Kolar, M. (2007). Oris vzgojnega koncepta edukcijskega modela temeljnega učenja v vrtcu Trnovo. V *Vzgojni koncept na razpotjih sodobnosti. Mednarodna znanstvena konferenca*, 13. in 14. april 2007 (str. 6–30). Žalec: Zveza društev pedagoških delavcev.
- Bahovec, E., Bregar-Golobič, K. in Kranjc, S. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Batistič-Zorec, M. (2003). *Razvojna psihologija in vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
- Bevc, Z. (2005). Ročna lutka v vrtcu in šoli. *Educa*, 14(4), 51–54.
- Borota, B., Geršak, V., Korošec, H. in Majaron, E. (2006). *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.
- Brogghini, W. (2011). Zapiski po njegovem predavanju na seminarju. V *Vrtec Trnovo, »Model dela z lutko«*. Ljubljana 18 -19 november. Ljubljana: Vrtec Trnovo.
- Cenčič, M. in Cenčič, M. (2002). *Priročnik za spoznavno usmerjen pouk*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Glogovec, V. Z., Lepičnik-Vodopivec, J. in Vonta, T. (1993). *Kako drugače? Projektno delo v vrtcu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Gobec, D. (2000). Iz take smo snovi kot sanje. Projektno delo z lutko – pedagoški model milanskih vrtcev. *Lutka*, 56, 36–43.
- Gobec, D. (2008). *Elementi pedagogike skupnosti v Trnovskem modelu temeljnega učenja vrtca Trnovo*. Zaključno delo iz Pedagogike skupnosti in Agazzzi metode. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta, Educazione unita, Dječji vrtič Zraka sunca.
- Gobec, D. (2009). Lutka – voditeljica, pobudnica in povezovalka v edukcijskih modelih Milanskega modela projektne dela z lutko ter Trnovskega modela temeljnega učenja v vrtcu Trnovo. V *Zbornik povzetkov I. mednarodne konference gledališke pedagogike: Theatrum pro omnibus (Gledališče za vse). Uporaba gledališke dejavnosti v vzgoji in izobraževanju*, 1. julij 2009. Ljubljana: JSKD, Društvo Taka tuka.
- Hejno V. (2012). *Umetnost lutkarske režije: praksa, razmatranja*. Novi Sad: Pozorišni muzej Vojvodine.

- Ješe, M. (2014). Slike št. 7, 8 in 10.
- Kölner, B. (2008). *Skupnost vrtca Trnovski pristan*. Zaključno delo iz Pedagogike skupnosti in Agazzi metod.
- Majaron, E. (2000). Lutka – idealna povezava didaktičnih smotrov. *Lutka*, 56, str. 33–35.
- Majaron, E. (2014). *Lutka pogleda v otrokovo dušo*. Pridobljeno 9. 9. 2014, s <http://www.gledaliskapedagogika.com/#!edi-majaron/c1tra>.
- Novak, H., Žuželj, V. in Glogovec, V. Z. (2009). *Projektno delo kot učni model v vrtcih in osnovnih šolah*. Radovljica: Didakta.
- Pibernik, J. (2006). *Drugačnosti: priročnik za učitelje likovnega pouka v osnovni šoli*. Celje: Društvo Mohorjeva družba, Celjska Mohorjeva družba.
- Polak, A. (2007). *Timsko delo v vzgoji in izobraževanju*. Ljubljana: Modrijan.
- Trefalt, U. (1993). *Osnove lutkovne režije*. Ljubljana: Grafis.
- Varl, B. (1997). *Moje lutke*, 5. Šentilj: Založba Aristej.
- Vonta, T. (2008). *Razvoj pedagoških idej in organizirane predšolske vzgoje*. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper.
- Zupan, M. (2010). *Oris socialnega kurikula v Vrtcu Trnovo*. Portorož 29. 3. – 31. 3. 2010. Pridobljeno 8. 9. 2014, s <https://www.solazaravnatelj.si/ISBN/978-961-6637-26-8/049-053.pdf>.
- Zupan, M. (2014). *Timsko načrtovanje: Partnerstvo Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani in vzgojno-izobraževalnih institucij*. Posvet, 31. 1. – 1. 2 2014. Pridobljeno 8. 9. 2014, s https://www.pef.uni-lj.si/o_posvetu.html.

PRILOGE

Priloga 1: Primer zgodbe

Primer zgodbe »*Pujsa Srečka*«

Zapisana zgodba je nastala na timu strokovnih delavcev vrtca Trnovo v šolskem letu 2013/14.

Nekega posebnega leta se je v vasici pod Svinško planoto, kjer teče rečica Labotnica, kot sedmo dete očetu Poldku in mami Poldki skotila mala pujsa. Poimenovali so jo Srečka, saj je bilo že takoj po rojstvu opaziti, da je od ostalih pujskov drugačna; krulila je, cvilila, prepevala, pozorno poslušala zvoke narave in v ritmu cepetala s parkeljci ...

Na kmetiji je živela s tremi brati: Džusom, Bobom in Grahom ter tremi sestricami: Roziko, Malinko in Rubi. Imeli so se zelo radi in z žarom kmetovali, pujsa Srečka pa je ves svoj čas posvečala svojemu veselju in talentu: igranju, prepevanju in plesanju.

Starši so sledili njeni želji in nadarjenosti in ji omogočili šolanje v mestu. Tam je neke zvezdne noči, ko so ji misli begale sem ter tja, na sprehodu skozi mestni park zaslišala žametni glas, ki jo je pripeljal do Rilka ...

Neko pozno popoldne je mimo njenega okna na hrupnem motorju pribrazil poštar in jo razveselil z njegovim povabilom. In to v Ljubljano! Uh, uh, ta pot v Ljubljano je bila za Srečko poseben izziv! Odšla je v prvo knjigarno in si nabavila zemljevid. Takoj je sklicala svoje brate in sestre. Pomagali so ji pripraviti načrt potovanja.

Končno je napočil dan odhoda! Vzhičena se je odpravila v Ljubljano in vsa zadihana prispela v Trnovo, išoč glasbeno šolo, kjer je nastopal Rilko. Na poti je srečala otroke, ki so jo tja navdušeni pospremili.

Nad Rilkovim nastopom je bila tako očarana, da je sklenila s svojimi pujski pripraviti plesno-glasbeno predstavo za starše.

In začeli so vaditi ... Ah, ti šment! Vsakokrat jih je zmotil zopr, ponavljajoč se zvok. Le kako naj bi vadili?! Skupini pujskov je to počasi začelo močno presedati, saj ni bilo prav nobene rešitve na vidiku. Pa se je Srečka spomnila na otroke, ki jih je srečala v mestu: »Njih je več kot nas, mogoče pa oni razumejo zvok, ki ga mi ne poznamo.«

Srečka se je na zadnjem sedežu hrupnega motorja z najstarejšim bratom odpravila v Ljubljano.

V vrtcu, kjer so prebivali otroci, pa je Srečka skoraj pozabila, po kaj je prišla. Vrtec je bil ena sama čarobna sobana, polna igrač, bleščic, zrcal, lestencev in sijočega parketa ...

Čez čas pa le pride s težavo na dan. Seveda so otroci Srečki pripravljeni priskočiti

na pomoč in se z vso zavzetostjo lotijo odkrivanja sveta zvokov. Tudi zaplet skupaj spretno razpletejo in v svoje svetle dvorane vsem na ogled postavijo svoje mojstrovine, ki so nastale v tem času. Srečka se srečna vrne k svojim pujskom.

Pa ne mine prav dolgo, ko otroke spet razveseli njen obisk. Toliko si imajo za povedati. In nov oreh bodo poskušali streti skupaj: Srečka je namreč dobila v dar zanimiv klobčič svetlečih nitk in njeni pujski nimajo prave ideje, kaj naj bi z njim počeli. »Otroci so polni zamisli«, so ji rekli in tako se je začela nova skupna pustolovščina. Koliko nenavadnih reči jim je uspelo narediti! »To morajo videti vsi«, so sklenili in priredili pravo modno revijo.

Srečkina malha sanj pa je bila še bolj polna, ko se je vračala k svojim pujskom pripovedovati, kaj vse so doživeli ...

In v njeni svetlolasi glavi je bila vedno bolj jasna podoba: »Kaj pa, če bi ...«

Pujski so vadili in vadili, da so si vse parkeljčke utrudili in nekje na poti sklenili, da brez plesnih čevljev pač ne bodo mogli prikazati vsega svojega znanja. Toda kakšni naj bi bili najlepši in najbolj 'plesoči' čevlji?

Srečka se spet odpravi v mesto k svojim prijateljem. Ti imajo kup zamisli, kako bi prelepe dvorane in umetnine, ki so jih ustvarili s Srečko v vsem sijaju, predstavili Trnovčanom. Preseneti jih sredi njihovega tuhtanja. Kakopak, skupaj izmislijo še zadnjo piko na i, da bodo slovesno zapeli in zaplesali vse, za kar so se trudili in vadili in sanjali.

Pujsa Srečka se vrne domov in razveseli svoje nadobudne plesalce s povabilom na velik bal, kjer bodo zablesteli pod sijočimi lestenci pred izbranim mestnim občinstvom, skupaj s prijatelji Trnovčani.

Seveda. Konec dober, vse dobro. Zapeli, zaigrali in zaplesali so, da so oživila vsa zrcala in so se v vrtinec glasbe in veselja zavrteli vsi ...

In pujsa Srečka je komaj čakala, da enkrat, jutri ali morda pojutrišnjem, vse to doživi tudi Rilko ...

Slika 1: Srečki